

3. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА

3.1. ОПШТА ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА

3.1.1. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА ВАН ГРАНИЦА ГРАЂЕВИНСКИХ ПОДРУЧЈА

Изградња ван граница грађевинских подручја могућа је у складу са Законом о пољопривредном земљишту (Сл. Гласник РС, 62/06, 65/08 и 41/09, члан 22 и 23) и Законом о шумама (Сл. Гласник РС, 30/10), а према дефинисаним општим правилима уређења.

ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ - На пољопривредном земљишту дозвољена је:

- изградња објеката у функцији пољопривреде;
- изградња објеката инфраструктуре у складу са просторним планом,
- проширење грађевинског подручја (до 5%).

Врста и намена објеката који се могу градити:

- Појединачни економски објекти у функцији пољопривреде:
 - Максимална бруто површина ових објеката утврђује се према односу изградње 1:50 (1,0 m² бруто површине објекта на 50,0 m² парцеле);
 - Спратност објекта – П+1;
- Пословни објекти у функцији пољопривреде и у склопу пољопривредне зоне, мах спратности П+1, уз услов израде урбанистичког пројекта;
- Објекти складиштења и прераде пољопривредних производа, мах спратности П+1, уз услов израде урбанистичког пројекта.

ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ - На шумском земљишту дозвољена је:

- изградња објеката у функцији шумске привреде - објекти за одржавање и експлоатацију шума;
- изградња објеката инфраструктуре у складу са планом - приступне саобраћајне површине и пратећа инфраструктура;
- изградња објеката у функцији туризма, рекреације и ловства у складу са планом.

За изградњу ових објеката препоручљива је израда урбанистичког пројекта.

3.2. КОНЦЕПЦИЈА УРЕЂЕЊА КАРАКТЕРИСТИЧНИХ ГРАЂЕВИНСКИХ ЗОНА ИЛИ КАРАКТЕРИСТИЧНИХ ЦЕЛИНА

3.2.1. ПОСЕБНА ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА – ТЕМАТСКА

3.2.1.1. Правила уређења у домену шумарства и ловства

Савремено гајење шума и економско газдовање шумама може се остварити само уз постојање адекватне шумске инфраструктуре и техничку опремљеност. Објекти инфраструктуре, приступне саобраћајне површине и пратећа инфраструктура (шумске саобраћајнице, противпожарне пруге и други објекти који служе газдовању шумама) планирају, граде и одржавају се на начин који не угрожава изворишта вода и водене токове, станишта значајна за опстанак биљних и животињских врста, процес природног подмлађивања и остале општекорисне функције шума и стабилност земљишта и не узрокује бујице. Шумски путеви могу се користити и за спортска такмичења која укључују моторна возила под условима и на начин утврђен основом, односно програмом (Закон о шумама „Сл.Гласник РС“ бр. 30/10). ЈП „Србијашуме“ гради и уређује шумске путеве, уз супституцију меких савреним тврдим путевима.

Објекти у функцији шумске привреде, ловства и објекти за одржавање и експлоатацију шума изводиће се у складу са планом и режимима коришћења простора, односно зонама и степенима заштите. Изградња мора бити заснована на шумско-привредним основама. Границе ловишта и полигона за лов дивљачи, као и ловно-техничких објеката у ловишту видно се обележавају, односно означавају одговарајућим таблама у складу са Правилником о начину обележавања, односно означавања граница и ловно техничких објеката у ловишту („Сл.Гласник РС“ бр. 9/12). Уређивање и одржавање

ловишта које подразумева подизање поља и ремиза за дивљач, изградњу, обележавање, односно означавање, одржавање и унапређивање стања ловних и ловно-техничких објеката у ловишту, и друге активности спроводити путем „Плана уређивања и одржавања ловишта“ (Правилник о садржини и начину израде докумената у ловству „Сл.Гласник РС“ бр. 9/12).

Изградња објеката у функцији туризма, рекреације у складу са планом ће се одвијати на атрактивним локалитетима - врховима брда, коса и у близини шуме. Поред тога, дозвољена је изградња продавница (сувенира и др. садржаја), као и дечијих и спортских демонтажних објеката.

У шумама у којима постоји повећана угроженост од пожара, нарочито четинарским, корисници и сопственици шума дужни су да изграде и одржавају противпожарне пруге, осматрачнице, водозахвате и друге противпожарне објекте, у складу са посебном основом газдовања шумама, односно програмом газдовања приватним шумама и планом заштите шума од пожара. (Правилник о шумском реду „Сл.Гласник РС бр. 106/2008, 34/2009, 104/2009 и 8/2010“).

3.2.1.2. Правила уређења у домену јавних служби

ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И РАЗМЕШТАЈ ЈАВНИХ СЛУЖБИ - Анализа постојећег стања и оцена потенцијала говори о недовољном квалитету путне мреже које не представља добру подршку развоју јавних служби на принципима рационализације и кондензације служби. Ако пођемо од тога да је локална путна мрежа главни ослонац и функција квалитета дневних и осталих миграторних кретања, као и претпоставка увођења мобилних јавних служби, онда квалитет и квантитет путне мреже на територији општине Куршумлија морамо сматрати значајним ограничењем развоја јавних служби ван општинског центра. Морфологија терена, односно заступљеност покренутих терена који имају нагиб од 20-30% односно већи од 30% на територији општине представља апсолутно ограничење за развој путне мреже. Мањи део територије се може сматрати условно повољним за развој путне мреже, па концепција развоја јавних служби на овим (последњим) подручјима треба да буде посматрана и у светлу ових релативних ограничења за развој путне мреже, односно повећаних трошкова укупног развоја.

Критеријуми за дистрибуцију новопланираних садржаја јавних служби засновани су на:

- демографској величини насеља;
- позицији насеља у систему насеља општине Куршумлија, посебно са освртом на
- погранична подручја;
- могућности имплементације планских предлога од стране локалне управе.

У домену средњег и вишег образовања планским решењем се препоручује следеће:

- Повећање капацитета интернатског смештаја ученика средњих школа, чиме се повећава могућност похађања ученика ван опсега дневних миграција, што карактер и образовни профили постојећих средњих школа подржавају.
- Увођење приватних, специјалистичких средњих и виших школа за одређене профиле и знања за које постоји исказана потреба локалне заједнице и региона.

Правила уређења и коришћења простора у урбанистичким плановима ујих територијалних целина и насеља -

Постојећи садржаји, објекти и земљиште јавних служби имају карактер јавне намене и стога је обавезна њихова потпуна заштита од узурпације и неадекватног коришћења, што искључује промену намене или отуђење. Није дозвољена била каква активност у смислу промене намене или отуђења без претходно урађене детаљне анализе по свим релевантним аспектима у склопу израде урбанистичког плана.

Промена намене се дозвољава, у складу са урбанистичким планом, уколико је нова намена. такође јавна, односно, дозвољена је промена намене само унутар категорија јавних служби.

Могућа је изградња допунских капацитета објеката дечје заштите у оквиру постојећих или планираних основних школа, у складу са детаљном провером постојећих и планираних капацитета. Ово подразумева могућност доградње, надградње, адаптације и делимичне промене намене у складу са потребама и просторним могућностима, уз услов да се обезбеде оптимални стандарди коришћења објеката основних намена, односно да се не наруши комфор одвијања основне активности, у свему према Правилима уређења и грађења урбанистичког плана.

Правила уређења и грађења простора за који није предвиђена израда урбанистичког плана - Карактер јавних служби, који је пре свега везан за својства централитета, повећање интензитета коришћења простора, као и њихова везаност за гравитационо подручје, односно квантум становништва који им гравитира, и напослетку економичност

организације и управљања јавним службама, налажу да се искључује могућност организовања јавних служби ван насељских подручја. Планирање развоја мреже јавних служби везује се, стога, за насељска подручја за која је обавезна израда планских докумената одговарајућег нивоа, сходно Општим мерама имплементације Просторног плана општине Куршумлија.

Посебним актом или одговарајућим урбанистичким планом, може се одредити прецизна локација новопланираних специфичних објеката јавних служби ван грађевинских реона насеља (нпр. у домену социјалне заштите: Центра за децу без родитељског старања, Смештај злостављаних мајки са децом; Прихватна станица за привремено збрињавање напуштене и незбринуте деце, итд.) у складу са исказаним потребама и могућностима локалне заједнице – општине Куршумлија. Дозвољено је да локација ових комплекса буде и ван насељског подручја, односно грађевинских реона дефинисаних урбанистичким планом. Препоручује се, међутим, да се локација ових комплекса пронађе у оквиру јавног грађевинског земљишта због предности које овакво решење, без сумње, има у фази имплементације.

3.2.1.3. Правила уређења простора за туристичка насеља

Изграђени простори за туризам (и угоститељство) обухватају затворене грађевине и отворене, грађевински уређене и опремљене просторе у грађевинском подручју. они су често повезани за просторима за рекреацију и спорт и целокупно гледано чине повезан и заокружен склоп - туристичке центре.

изградња затворених грађевина се врши на грађевинском земљишту, на ком је према важећем планском документу могућа изградња. треба тежити свођењу изграђених површина на што мању меру, користећи видове и начин градње који заузима најмање простора и најмање могуће утиче на промену карактера природне средине. изграђивање простора може бити привремено и трајно. омогућава се и изградња других простора и грађевина у приватном власништву при туристичким грађевинама:

- спортске грађевине и терени: спортске сале, фитнес клубови, сале, тениски терени, куглане, затворени базени,...
- здравствени простори: рехабилитациони центри, бањска купатила, простори за негу тела и лепоте,...
- простори за возила и кретање: накривена паркиралишта и подземне гараже,...
- трговинско-услужни и други садржаји.

опремање простора остварује се у складу са законом о туризму, законом о спорту, другим законима од значаја и пратећим правилницима. за изградњу и уређење веома значајних и пространих („капиталних“) простора за рекреацију и туризам у грађевинском подручју предвиђа се израда планова детаљне регулације, а за веће просторе израда урбанистичких пројеката.

отворени простори за окупљање се уређују на планираним туристичким подручјима као простори који требају омогућити окупљање, дружење, забаву и рекреацију. на овим просторима непланска изградња није дозвољена. постављање привремених грађевина у намени појединих догађаја (представљања, концерти, културна дешавања, представе) дозвољава се искључиво општинском одлуком. омогућава се и уређење и простора за пропратне намене:

- спортске грађевине и терени: спортске сале, отворени спортски терени, вежбалишта, игралишта, ски-стазе и полигони, отворени базени,...
- простори за возила и кретање: паркиралишта на отвореном, приступни путеви и стазе, пешачке и бициклистичке стазе,...
- трговинско-услужни и други садржаји.

природна подручја и простори за рекреацију и туризам обухватају јавне природне просторно-функционалне целине, туристичко-рекреативне тачке - излетишта унутар туристичких насеља, парк-шуме. овде треба тежити што мањем утицају нове изградње како би се очувале природне вредности.

правила уређења рекреативних путања - планиране туристичко-рекреативне путање се планирају заједно са туристичко-рекреативним тачкама и уређују, опремају и обележавају на одговарајући начин, у складу са законом о туризму и правилником о садржини и начину истицања туристичке сигнализације. препоручује се израда општинске студије којом се утврђује врста, мере и начин уређивања и опремања рекреативних путања, размештај и врста туристичке тачке, излетишта, односно, положаја места са пратећим грађевинама за одмор.

Садржаји туристичких центара

Смештајни садржаји туристичких центара: хотели, мотели, пансиони, одмаралишта (дечја, радничка), апартмани, простори за смештај уз сеоска домаћинства (сеоски туризам), места за камповање, смештај на води (сплавови-кућице, сојенице), ...

Културно-забавни садржаји туристичких центара: биоскоп, вишенаменска сала, позорница на отвореном, омладински центар, културни центар, ноћни клубови, казино, ботаничке баште, фестивали, изложбе, зоо врт-парк дивљачи, забавни парк, привремени тематски мини-камп, позорница на отвореном за едукативне и културно-забавне програме, образовни центар (у отвореном и затвореном простору), образовне путање (екосистемске, геолошке, хидролошке, фото-сафари), изложбени центар (у отвореном и затвореном простору), астрономски центар - покретни планетаријум, ...

Спортско-рекреативни садржаји туристичких центара: игралишта - ливаде (бадминтон, фризби, фудбал на трави), изграђени спортски терени (кошарка, одбојка, мали фудбал, тенис (отворени и затворени простор), базени (затворени и мали отворени за планине), фитнес, сауна, вишенаменске спортске сале (џудо, гимнастика, јога...), јахање, мини голф, стрелиште, дечија игралишта различитог карактера, библиотека, музеј, ...

Угоститељски садржаји туристичких центара: ресторани, кафеи, „drive-in“ ресторани, експрес ресторани, кафане, бифеи, посластичарнице, брза храна (роштиљнице, пекаре), ...

Остали могући садржаји туристичких центара: простори за туристичко обавештавање (инфо-службе и пунктови), простори за негу тела и лепоте (500-2500 м²), рехабилитациони центри, амбуланта, паркиралишта, приступи,...

Смернице за уређење нових туристичких целина за које се раде посебни урбанистички планови - Приликом израде датих планова и пројеката, поред општих правила и одредби везаних за урбанистичко законодавство, потребно је планове прилагодити и особеностима саме Општине и целог Куршумлијског краја:

- 1) Уколико планови обухватају подручја са сеоским домаћинствима у оквиру истих укључити област сеоског туризма са посебним нагласком на његов плански развој и повезивање са околним вредним местима како би се допринело ширењу и богаћењу туристичке понуде;
- 2) Поштовати шумске и друге природне комплексе и водотоке. С тим у вези одредити начине њиховог укључења у туристичку понуду без њиховог уништавања или оштећивања - пасивна рекреација, стазе, образовање у природи, излетнички туризам и сл.;
- 3) Користити погодности јужне експозиције тла (где је то могуће) као однос према традиционалном смештању грађевина и највећем могућем коришћењу сунчеве енергије.

3.2.1.4. Правила уређења рекреације и спорта

- 1) Изграђени простори за рекреацију и туризам обухватају затворене објекте и отворене, грађевински уређене и опремљене просторе у грађевинском подручју.

Изградња затворених објеката се врши на грађевинском земљишту које није под шумом, на већим нагибима, како би се сачувале равне површине за рекреативне активности на отвореном. Треба тежити свођењу изграђених површина на што мању меру, користећи типове и начин градње који заузима најмање простора и минимално утиче на промену карактера природне средине. Изграђивање простора може бити привремено и трајно. Омогућава се изградња спортских терена и објеката у приватном власништву при туристичким објектима (хотелима, пансионима, ...): фитнес клубови, сале, тениски терени, куглане, базени, итд. Треба тежити избору оних локација које су заклоњене у пејзажу и које нису сагледиве са истакнутих видиковаца и доминантних тачака у простору. Опремање простора остварује се у складу са Законом о спорту и пратећим правилницима. За изграђене просторе за рекреацију и туризам у грађевинском подручју, предвиђа се израда урбанистичких пројеката и планова детаљне регулације.

Грађевински уређени спортско-рекреативни терени могу се лоцирати искључиво на планом предвиђеним локацијама спортско рекреативних центара или уз туристичке објекте у оквиру грађевинског подручја, као део организоване секундарне туристичке понуде. На утврђеним површинама за зимске и летње спортске активности на отвореном простору потребно је изградити помоћне и пратеће објекте неопходне за функционисање: приступни путеви, стазе и панкинзи са службеним објектима. Омогућава се изградња спортских терена и објеката у приватном власништву при

туристичким објектима (хотелима, пансионима, ...): терени за мале спортове, мини голф, дечија игралишта, базени. Опремање простора остварује се у складу са Законом о спорту и пратећим правилницима.

Отворени простори за окупљање се уређују на планираним локацијама као простори који треба да омогуће окупљање, дружење, забаву и релаксацију. Постављање привремених објеката у функцији појединих догађаја (презентације, концерти, представе) дозвољава се искључиво општинском одлуком.

- Природна подручја и простори за рекреацију и туризам обухватају јавне природне просторно функционалне целине, туристичко рекреативне пунктове - излетишта унутар туристичких насеља, парк шуме. Правила уређења ових простора идентична су правилима за поједине туристичке просторе дефинисаним у поглављу о Туризму.
- Правила уређења рекреативних путања - Планиране туристичко рекреативне путање се планирају интегрално са туристичко рекреативним пунктовима и адекватно уређују, опремају и обележавају у складу са Законом о туризму и Правилником о садржини и начину истицања туристичке сигнализације. Неопходна је израда Студије којом се утврђује врста, димензије и начин уређивања и опремања рекреативних путања, диспозиција и врста туристичког пункта, излетишта, односно, позиције места са пратећим објектима за одмор.

3.2.1.5. Правила уређења саобраћајне инфраструктуре

Правила уређења саобраћајне инфраструктуре

Мрежа путева представља основну комуникацију подручја општине Куршумлија. У складу са тим потребно је развијати саобраћајну инфраструктуру у друмском саобраћају, како реконструкцијом постојеће мреже саобраћајница, тако и допуњавањем постојеће мреже изградњом нових саобраћајница. Изградњу нових путева потребно је водити коридорима постојећих путева, уз побољшање геометријских и експлатационих карактеристика, чиме се подиже ниво услуга путева, а и при томе се штити простор од трасирања нових коридора. Посебну пажњу обратити при изради урбанистичких планова бањских насеља Пролом бање и Луковске бање, код формирања уличне и путне мреже, на дислокацији државних путева из насеља, формирањем обилазница.

Функционалном категоризацијом планирана путна мрежа подељена је на: државне путеве I реда, општинске путеве I и II реда.

Сви путеви морају се пројектовати према прописима за јавне путеве, уз примену одговарајућих стандарда (попречни профили пута, хоризонтални и вертикални елементи трасе пута, елементи за одводњавање, саобраћајна сигнализација и опрема...).

Будући да су путеви различитог ранга и различитих експлатационих карактеристика, за сваки предметни пут пројектним задатком ће се дефинисати параметри из прописа.

ОДНОС ПУТНЕ И КОМУНАЛНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ - Минимално растојање крајње тачке попречног профила државних путева (ножице усека или насипа или спољне ивице одводног канала) од инсталација водоводне, канализационе, електроенергетске, телекомуникационе и остале инфраструктуре је 3,0 м.

Укрштање свих врста водова комуналне инфраструктуре са државним путем изван насеља се изводи механичким подбушивањем. Кабл/цев комуналне инфраструктуре полаже се у бетонску или пластичну цев увучену у хоризонтално избушен отвор, тако да је могућа замена кабла без раскопавања пута. Заштитна цев мора бити постављена на целој дужини између крајњих тачака попречног профила пута, увећана за по 3,00 метара са сваке стране. Минимална дубина горње коте заштитне цеви испод путног канала за одводњавање (постојећег или планираног) од коте дна канала до горње коте заштитне цеви износи 1,00 метара. Вертикално растојање од најниже горње коте коловоза до горње коте заштитне цеви износи 1,35 – 1,50 м.

САОБРАЋАЈНИ ОБЈЕКТИ - Пратећи садржаји ванградских путева регулисани су Правилником о условима које са аспекта безбедности саобраћаја морају да испуњавају путни објекти и други елементи јавног пута (Сл. Гласник РС 50/11), члан 5.2. У складу са тим, могуће је лоцирати:

- Функционалне садржаје: базе за одржавање путева, управљање и контрола саобраћаја, наплата путарине, аутобуска стајалишта, проширења-нише за заустављање возила.
- Садржаје за потребе корисника: паркиралишта, одморишта и услужни центри.

Просторни распоред пратећих садржаја према типовима путева дати су у табели.

ВРСТА ПУТА	ПРИСТУПНИ (ПП)		САБИРНИ (СП)		ВЕЗНИ (ВП)		ДАЉИНСКИ (ДП)	
	ПП-л	ПП-п	СП-п	СП-р	ВП-р	ВП-м	ДП-м	ДП-д
ПАРКИРАЛИШТА	○	○	●	●	●	●	●	●
ОДМОРИШТА	○	○	○	○	●	●	●	●
ПУМПЕ ЗА ГОРИВО	○	○	●	●	●	●	●	●
СЕРВИСИ	○	○	○	●	●	●	●	●
МОТЕЛИ	○	○	○	○	●	●	●	●

ЛЕГЕНДА: ● ДА ● МОГУЋЕ ○ НЕ ригидна одржаја се максимално контролише

Табела 3.1: Функционални типови пута и потребне услуге корисницима пута

Станице за снабдевање горивом се планирају у категорији малих објеката са 3-4 точиона места и до 3.000 t претовара годишње. Неопходно је омогућити претакање свих врста горива. На појединим објектима обезбедити услове за претакање ауто гаса.

Детаљније локације будућих станица за снабдевање горивом морају се планирати у складу са противпожарним прописима и условима које утврђују надлежни органи у области саобраћаја, животне средине, водопривреде и санитарне заштите. Свака конкретна локација мора бити обрађена елаборатом који обавезно садржи анализу утицаја на безбедност и функцију саобраћаја, загађење ваздуха, воде и земљишта, појаву буке и вибрација, као и мере које треба предузети за спречавање и смањење штетних утицаја.

Пратећи путни објекти као што су станице за снабдевање горивом, сервиси за путничка возила и аутобусе и сл. морају да задовољавају хигијенско-техничке захтеве (неометан прилаз, противпожарна заштита) и др.

СТАЦИОНАРНИ САОБРАЋАЈ - Паркинг простори морају бити одвојени од коловозне површине и изграђени са тврдом подлогом. Паркинг простор уз туристичке локалитете обавезно мора садржати и уређен простор за задржавање људи који је опремљен клупама, столовима, кантама за отпатке и информационом таблама. Грађевински радови на терену морају се изводити тако да коначно уређена површина буде у складу са пејзажним карактеристикама и другим амбијенталним вредностима. Као пратеће објекте јавних паркинга треба обезбедити у складу са могућностима јавну чесму и тоалет.

Потребне капацитете паркинг простора одређивати према следећем оквирном нормативу:

Табела 3.2 Нормативи за одређивање потребног броја паркинг-места

НАМЕНА:	1 паркинг-место на:
Становање	1 стан
Пословање и администрација	100 m ² БРГП
Хотел	10 кревета
Тржни центри	60 m ² БРГП
Хотел - апартманског типа	2 апартмана
Ресторани и кафане	4-8 столица
Дом здравља, апотека	50 m ² БРГП
Спортски објекти	30 гледалаца
Школе	1 учионица
Биоскоп, дом културе	30 седишта
Банке, поште	50 m ² БРГП
Производно-прерађивачки објекти	8 запослених

ПЕШАЧКИ И БИЦИКЛИСТИЧКИ САОБРАЋАЈ - Површине намењене за кретање пешака (стазе и тротоари) су саставни елемент попречног профила свих градских саобраћајница. Оне се обавезно физички издвајају у посебне површине које су заштићене од осталих видова моторног саобраћаја, изузев код интегрисаних улица. Ширина тротоара зависи од намене и атрактивности околног простора и интензитета пешачких токова.

Бицикличке трасе се могу водити заједно са моторним саобраћајем у улицама нижег ранга од аутопута, заједно са пешацима и издвојено од другог саобраћаја. Уколико је обим моторног и пешачког саобраћаја такав да може угрозити безбедност, потребно је бициклички саобраћај издвојити у посебне стазе. Основна правила трасирања бицикличких стаза су: користити мирне (стамбене) улице, избегавати улице са неповољним нагибима, трасе полагати кроз озелењене зоне, трасама повезивати стамбене зоне, зоне рекреације и централних активности и у зонама атракције планирати просторе за паркирање бицикла. Као посебне, бицикличке стазе се трасирају ободом пошумљених области, кроз пошумљене области и преко ливада.

3.2.1.6. Правила уређења мреже и објеката комуналне инфраструктуре и степен комуналне опремљености грађевинског земљишта по целинама или зонама из планског документа, који је потребан за издавање локацијске и грађевинске дозволе

3.2.1.6.1. Правила уређења мреже и објеката комуналне инфраструктуре

ВОДОПРИВРЕДНА ИНФРАСТРУКТУРА

Водоснабдевање - Трасе планираних цевовода и водоводних линија водити постојећим и планираним саобраћајницама. Водоводне линије затварати у прстен што омогућује сигурнији и бољи начин водоснабдевања.

Димензије нових водоводних линија одредити на основу хидрауличног прорачуна узимајући у обзир и потребну количину воде за гашење пожара како се то противпожарним прописима захтева Минималан пречник цеви за градска насеља је је 100 mm. На водоводним линијама предвидети потребан број противпожарних хидраната, на максималном размаку од 80 m за индустријске зоне, односно 150 m за стамбене зоне. Препоручује се уградња надземних противпожарних хидраната. Реконструкцију разводне мреже радити по постојећој траси. Минимално одстојање цевовода од објеката је 3 m. Прелази цевовода испод саобраћајница извешће се са неопходном механичком заштитом. На прелазима цевовода испод водотока извршити осигурање цевовода. Избор врсте цеви одредиће се пројектом, а у зависности од статичких и динамичких утицаја, слегања терена, агресивности околног земљишта и других техно-економских параметар, и у складу са важећим санитарним прописима. На делу трасе где постоје подземне инсталације извођењу радова потребно је обратити пажњу да се постојеће подземне инсталације не оштете.

Одвођење отпадних и атмосферских вода - Трасе фекалне канализационе мреже водити постојећим и планираним саобраћајницама, свуда где је то могуће. Димензије нове фекалне канализације одредити на основу хидрауличног прорачуна, узимајући у обзир комплетно сливно подручје. Минимални пречник канализационе цеви је 200 mm. Минимална дубина укопавања треба да је таква, да канализација може да прихвати отпадне воде из свих објеката који су предвиђени да се прикључе на њу, а не мање од 1 m. За исправно функционисање фекалне канализације предвидети водити рачуна о минималним и максималним падовима. Нову кишну канализацију упоредо изводити са реконструкцијом улица. Димензије нове кишне канализације одредити на основу хидрауличног прорачуна. Минимална дубина укопавања кишне канализације мерена од темена цеви је 1 m. Квалитет вода које се смеју испуштати у канализациони систем дефинисан је Правилником о МДК.

Зоне санитарне заштите изворишта приказане су плану у складу са Правилником о зонама санитарне заштите и то на: зона непосредне санитарне заштите, ужа и шира зона санитарне заштите. Зоне санитарне заштите за подземна изворишта, која морају да се прецизно дефинишу кроз елаборат санитарне заштите за свако извориште посебно. Зоне санитарне заштите будућег изворишта "Селова" преузете су из Елабората о зонама санитарне заштите изворишта водоснабдевања акумулације "Селова", урађеног 2013. године.

Зона I санитарне заштите акумулације - У зони I акумулације „Селова“ (укупне површине око 2,6 km²) успоставља се режим строгог санитарног надзора са забраном изградње нових и легализације постојећих објеката и постројења који нису у функцији водопривреде, чувања и одржавања објеката бране и акумулације. На овом простору земљиште ће бити прибављено у јавно власништво. Сви објекти који су нелегално саграђени у зони I акумулације биће уклоњени о

трошку власника, а терен санитарно саниран и затрављен. Депоније шљунка, песка и земље из ископа које се сада налазе у овој зони биће уклоњене, а терен саниран и затрављен. Домаћинства која се налазе непосредно крај будућег језера, а која су угрожена високим водама, биће пресељена на нову локацију, ван зона I и II санитарне заштите акумулације. У овој зони забрањује се одлагање свих врста отпада. Постојеће дивље депоније отпада које се налазе у обухвату зоне I санитарне заштите ће се уклонити и земљиште санирати. Извршиће се чишћење водотокова и приобаља од нагомиланог отпада. Гробља која се налазе у зони I санитарне заштите неопходно је изместити, санирати земљиште и одредити нове локације за сахрањивање у складу са зонама санитарне заштите. Приобални појас у зони I санитарне заштите се може уређивати у смислу пешачких и бицикличких стаза, одморишта и видиковаца, уз претходно прибављање услова и мишљења надлежних републичких и општинских органа - републичких и локалних водопривредних и комуналних предузећа, у погледу санитарне заштите и очувања квалитета воде и организованог управљања отпадом.

У зони I санитарне заштите не могу се градити или употребљавати објекти и постројења, користити земљиште или вршити друге делатности, ако то угрожава здравствену исправност воде на изворишту, и то:

1. Изградња или употреба објеката и постројења, коришћење земљишта или вршење друге делатности: трајно подземно и надземно складиштење опасних материја и материја које се не смеју директно или индиректно уносити у воде; производња, превоз и манипулисање опасним материјама и материјама које се не смеју директно или индиректно уносити у воде; комерцијално складиштење нафте и нафтних деривата; испуштање отпадне воде и воде која је служила за расхлађивање индустријских постројења; изградња саобраћајница без канала за одвод атмосферских вода; експлоатација нафте, гаса, радиоактивних материја, угља и минералних сировина; неконтролисано депоновање комуналног отпада, хаварисаних возила, старих гума и других материја и материјала из којих се могу ослободити загађујуће материје испирањем или цурењем; неконтролисано крчење шума; изградња и коришћење ваздушне луке; површински и подповршински радови, мињање тла, продор у слој који застире подземну воду и одстрањивање слоја који застире водоносни слој, осим ако ти радови нису у функцији водоснабдевања; одржавање ауто и мото трка; стамбена изградња; употреба хемијског ђубрива, течног и чврстог стајњака; употреба пестицида, хербицида и инсектицида; узгајање, кретање и испаша стоке; камповање, вашари и друга окупљања људи; изградња и коришћење спортских објеката; изградња и коришћење угоститељских и других објеката за смештај гостију; продубљивање корита и вађење шљунка и песка; формирање нових гробаља и проширење капацитета постојећих;
2. Постављање уређаја, складиштење опреме и обављање делатности које нису у функцији водоснабдевања;
3. Кретање возила која су у функцији водоснабдевања ван за то припремљених саобраћајница, прилаз возилима на моторни погон која нису у функцији водоснабдевања, коришћење пловила на моторни погон, одржавање спортова на води и купање људи и животиња;
4. Напајање стоке, и
5. Узгајање рибе ради комерцијалног изловљавања.

Зона II санитарне заштите акумулације - Зона II обухвата подручје око језера чија ширина износи 500 m мерено у хоризонталној пројекцији од спољне границе зоне I.

У зони II акумулације „Селова“ (укупне површине око 11,13 km²) успоставља се режим контролисаног коришћења простора и сталног санитарног надзора са забраном изградње објеката који угрожавају здравствену исправност воде на изворишту. Постојећи стамбени и економски објекти домаћинства (са сталним пребивалиштем), који су постојали пре изградње акумулације задржавају се, односно легализују, уз обавезу управљача водоводног система да у року од 12 месеци од доношења Просторног плана подручја посебне намене слива акумулације „Селова“ (обезбеди санитарно безбедно прикупљање и пречишћавање свих отпадних вода на грађевинској (катастарској) парцели (водонепропусне септичке јаме са две или три коморе, које ће празнити јавно комунално предузеће, без утицаја власника, као и под условом безбедног прикупљања осоке из штала како не би неконтролисано истицала у окружење. Омогућава се реконструкција или замена постојећих стамбених и економских објеката за сопствене потребе домаћинства новим објектима истих габарита. Због претње од хаварије возила и доспећа штетних материја са коловоза у језеро (загађене нафтним дерватима, тешким металима), на деоници „сервисно-градилног пута“ Селова-Магово чија ће функција бити сервисирање и одржавање акумулације према техничкој документацији која је урађена за овај пут, успоставља се строг режим заштите, уређења и коришћења: који дозвољава моторни саобраћај уз ограничење брзине; са одбојницама и повишеним ивичњацима пута за заштиту од могућих хаваријских исклизнућа возила, спречавање испирање коловоза изван банкина у правцу језера; и одвођење отпадних вода до таложника (сепаратора). Нове саобраћајнице се ограничавају на категорију општинских јавних, пољских и шумских путева. Дуж свих постојећих и планираних путева

обавезно је обезбеђивање инфраструктуре за прикупљање атмосферских вода са сепараторима нафтних деривата. Изградња дистрибутивне електроенергетске и електронске комуникационе мреже, локалне водоводне и канализационе инфраструктуре, као и других инфраструктурних система се усклађује са режимом заштите акумулације. Постојећа структура пољопривредних површина задржава се уз поштовање принципа обраде и сетве у односу на нагиб и тип земљишта. Коришћење шума је у функцији антиерозионе заштите, те је дозвољена само селективна сеча, уз очување основне структуре шумске масе као заштитног елемента терена у овој зони заштите. Подручје у ужој зони заштите се може уређивати у смислу пешачких и бициклистичких стаза, одморишта и видиковаца, уз претходно прибављање услова и мишљења надлежних републичких и општинских органа - републичких и локалних водопривредних и комуналних предузећа, у погледу санитарне заштите и очувања квалитета воде и организованог управљања отпадом.

У зони II не могу се градити или употребљавати објекти и постројења, користити земљиште или вршити друге делатности, ако то угрожава здравствену исправност воде на изворишту, и то:

1. Изградња или употреба објеката и постројења, коришћење земљишта или вршење друге делатности: трајно подземно и надземно складиштење опасних материја и материја које се не смеју директно или индиректно уносити у воде; производња, превоз и манипулисање опасним материјама и материјама које се не смеју директно или индиректно уносити у воде; комерцијално складиштење нафте и нафтних деривата; испуштање отпадне воде и воде која је служила за расхлађивање индустријских постројења; изградња саобраћајница без канала за одвод атмосферских вода; експлоатација нафте, гаса, радиоактивних материја, угља и минералних сировина; неконтролисано депоновање комуналног отпада, хаварисаних возила, старих гума и других материја и материјала из којих се могу ослободити загађујуће материје испирањем или цурењем; неконтролисано крчење шума; изградња и коришћење ваздушне луке; површински и подповршински радови, минирање тла, продор у слој који застире подземну воду и одстрањивање слоја који застире водоносни слој, осим ако ти радови нису у функцији водоснабдевања; одржавање ауто и мото трка; стамбена изградња; употреба хемијског ђубрива, течног и чврстог стајњака; употреба пестицида, хербицида и инсектицида; узгајање, кретање и испаша стоке; камповање, вашари и друга окупљања људи; изградња и коришћење спортских објеката; изградња и коришћење угоститељских и других објеката за смештај гостију; продубљивање корита и вађење шљунка и песка; формирање нових гробалја и проширење капацитета постојећих.

Зона III санитарне заштите акумулације - Зона III акумулације површинске воде обухвата подручје изван границе зоне II до границе која заокружује површину слива.

У зони III акумулације „Селова“ (површине око 331,52 km²), успоставља се режим контролисане изградње и коришћења простора који обезбеђује заштиту квалитета вода и здравствену исправност воде изворишта, где је акценат на појачаним мерама санитације, а не рестрикцији која би угрожавала развој насеља. Коришћење и уређење пољопривредног и шумског земљишта засниваће се на програму уређења пољопривредно-шумског земљишта у зонама заштите изворишта вода. Потребно је уклонити постојеће дивље депоније и очистити водотокове од нагомиланог отпада. Обезбедиће се адекватна евакуација отпада из насеља. У насељима и зонама са стамбеним, туристичким и економским објектима, где постоји могућност да се угрозе изданске, површинске воде и акумулација, обезбедиће се санитарнобезбедно прикупљање и пречишћавање или одвођење отпадних вода ван слива акумулације, што условљава реализацију канализационих система и одговарајућих ППОВ. Где због конфигурације терена и разуђености, реализација канализационог система није реална примењује се санитација на нивоу домаћинства или групе кућа, путем прописних сенгрупа и резервоара/таложница за сакупљање отпадних вода. Спровешће се комплетна санитација насеља, као и санација постојећих мини фарми, тако да испуњавају све санитарно-техничке услове који обезбеђују потпуну сигурност од загађивања вода и тла. Развој и уређење локалне саобраћајне и техничке инфраструктуре реализоваће се без посебних захтева у погледу заштите акумулације. Дозвољава се уређивање пешачких и бициклистичких стаза, одморишта и видиковаца, уз примену мера прописаних за ову зону заштите и организовано управљање отпадом. Уређење и изградња туристичке зоне Лукова и Луковске Бање, које такође припада широј зони санитарне заштите, дозвољено је уз поштовање мера санитарне заштите шире зоне изворишта и успостављања система за организовано управљање отпадом, нарочито у погледу сакупљања и пречишћавања отпадних вода. У зони III не могу се градити или употребљавати објекти и постројења, користити земљиште или вршити друге делатности, ако то угрожава здравствену исправност воде на изворишту, и то: трајно подземно и надземно складиштење опасних материја и материја које се не смеју директно или индиректно уносити у воде; производња, превоз и манипулисање опасним материјама и материјама које се не смеју директно или индиректно уносити у воде; комерцијално складиштење нафте и нафтних деривата; испуштање отпадне воде и воде која је служила за расхлађивање индустријских постројења; изградња саобраћајница без канала за одвод атмосферских вода; експлоатација нафте, гаса, радиоактивних материја, угља и минералних

сировина; неконтролисано депоновање комуналног отпада, хаварисаних возила, старих гума и других материја и материјала из којих се могу ослободити загађујуће материје испирањем или цурењем; неконтролисано крчење шума; изградња и коришћење ваздушне луке; површински и подповршински радови, минирање тла, продор у слој који застире подземну воду и одстрањивање слоја који застире водоносни слој, осим ако ти радови нису у функцији водоснабдевања и одржавање ауто и мото трка.

Правила за извођење регулације водотокова - Трасу уређеног водотока усагласити са привредним, станбеним, инфраструктурним и саобраћајним објектима. Димензионисање корита регулисаног водотока одређује се на основу меродавног протицаја који одређује надлежна водопривредна организација. Са обе стране регулисаног водотока оставити заштитни појас минималне ширине 3 m због могућих интервенција.

ЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА

Електроенергетска инфраструктура - У заштитним зонама далековода 400 kV, 220 kV и 110 kV, које износе минимално 40 m, 35 m и 25 m, обострано није забрањена градња објеката и она је условљена Техничким прописима за изградњу надземних електроенергетских водова уз израду студије (елабората) о односу далековода и планираних садржаја. За такву градњу неопходна је сагласност власника мреже. У заштитној зони далековода 35 kV, минимално 10 m обострано, као и у заштитној зони далековода 10 kV минимално 5 m обострано је забрањена градња објеката, као ни засађивање високог растиња без претходне сагласности надлежног предузећа. Целокупну електроенергетску мрежу и трафостанице градити у складу са важећим законима, стандардима, техничким прописима, препорукама и нормативима, посебно у складу са Законом о енергетици (Службени гласник Р.С. бр 84/2004.) и Правилником о техничким нормативима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 kV до 400 kV (Службени лист СФРЈ бр. 18/92.

Трафостанице 10/0,4 kV градити као зидане, монтажно-бетонске (МБТС) и стубне (СТС). Стубна трафостаница се може градити у линији постојећег надземног вода или ван њега на парцели власника (корисника). Како нису предвиђене детаљне локације трафостаница свих типова то се планира да свака од њих има четири до осм извода. Просечна дужина по сваком воду износиће од триста до шесто метара зависно од густине насељености што износи укупно око 2km, нисконапонске мреже по сваком планираном трафо реону. Нисконапонска мрежа би се углавном радила на бетонским стубовима сноповима одговарајућег пресека, осим кабловских извода до првих стубова код типских трафостаница МБТС и БСТС.Што се тиче локација 10 kV водова планира се да сваки од њих има просечну дужину по сваком изводу петсто до шесто метара зависно од градског и приградског дела што износи укупно око два километра 10 kV мреже по сваком планираном трафо-реону. Висконапонску и нисконапонску градити надземно или подземно у јавном, осталом или пољопривредном земљишту, по могућности у већ постојећим електроенергетским коридорима, уз сагласност власника - корисника парцела. У зонама заштите непокретног културног добра, зони пратећих путних садржаја, туристичким локалитетима, у централним деловима насеља, парковским површинама, у зонама са вишепородичним становањем, у радним зонама, комуналним површинама, као и зонама за спорт и рекреацију мрежу обавезно каблирати. Дубина полагања каблова треба да буде најмање 0,8 m.

Ван насељених места енергетску мрежу (кабловску или ваздушну), постављати у коридорима саобраћајница, и путева, на пољопривредном земљишту уз сагласност власника (корисника) парцеле и управљача пута. При паралелном вођењу енергетских каблова напона до 10 kV и теле- комуникационих каблова, најмање растојање мора бити 0,50 m, односно 1 m за каблове напона преко 10 kV, при укрштању енергетских и телекомуникационих каблова угао укрштања треба да буде 90°. Јавну расвету поставити на постојеће бетонске стубове или независне стубове који се користе искључиво за светиљке јавне расвете. Електромережу полагати на минималном растојању од 0,5 m од темеља објеката и 1 m од дубина између горње ивице кабловске канализације и површине пута је минимално 0,80 m. Међусобни размак електроенергетских каблова у истом рову одредити на основу струјног оптерећења, а минимално растојање је 0,7 m код паралелног вођења и минимално 0,2 m код укрштања; обезбедити кабловске водове од међусобног контакта како код паралелног вођења тако и код укрштања. Када се ваздушни водови воде изнад објеката неопходно је појачање изолације, а за објекте где се задржава већи број људи потребна је и механички појачана изолација. Није дозвољено постављање зидних конзола или кровних конзола и носача водова на стамбеним зградама преко којих прелазе ВН надземни водови. Није дозвољено водити надземне водове изнад објеката у којима се налазе лакозапаљиви материјали, на пролазу поред таквих објеката хоризонтална сигурносна удаљеност једнака је висини стуба увећаној за 3 m а износи најмање 15 m.

Топлификација - Траса топлотних мрежа у градовима и другим насељеним местима треба да се пројектује у зонама предвиђеним за инжењерске мреже, паралелно са улицама и путевима и ван коловоза и зелених површина. Допуштено је вођење трасе топлотних мрежа испод улица и путева и испод тротоара. Траса топлотних мрежа на територијама које нису обухваћене урбанистичким плановима води се дуж саобраћајница. Допуштено је уз трасу топлотних мрежа изградити путеве ради изградње и опслуживања топлотних мрежа.

У градовима и другим насељеним местима треба предвидети подземно полагање топлотних мрежа. Надземно полагање топлотних мрежа допуштено је уз образложење. Није дозвољено полагање топлотне мреже у непроходним каналима, тунелима и проходним каналима заједно са цевоводима течног нафтног гаса, цевоводима кисеоника, азота, лако запаљивих материја и фекалном канализацијом. Полагање водовода заједно са топлотним мрежама у каналима или колекторима врши се у истом нивоу или испод цевовода топлотних мрежа. При томе је потребно предвидети топлотну изолацију водовода. Допуштено је полагање топлотних мрежа у заједнички ров са водоводима, канализацијом и гасоводима притисак до 3 бара.

При бесканалном полагању, растојање између топлотних мрежа отвореног система снабдевања топлотом или топлотних мрежа за снабдевање топлотом потрошњом воде и канализационих цеви, изнад и испод топлотних мрежа, треба да износи најмање 0,4 m. Температура тла на местима укрштања топлотних мрежа са електричним кабловима сме се повисити до 10°C за каблове до 35 kV у односу на средњу месечну летњу температуру и до 15°C у односу на средњу месечну зимску температуру на растојању до 2 m од каблова.

Полагање топлотних мрежа при укрштању са рекама, отвореним и друго вршити надземно. При томе је дозвољено користити изграђене стабилне мостове на путевима или пругама за полагање топлотне мреже. Уз техно-економско образложење дозвољава се подземно полагање топлотних мрежа.

На местима укрштања надземних топлотних мрежа са ваздушним електричним и електрифицираним железничким пругама треба предвидети уземљење свих елемената топлотне мреже, металних и армирано-бетонских конструкција у областима проводника напона од 1 kV положених хоризонтално на растојању већем од 5 m на сваку страну од крајњих проводника ваздушне линије изнад 1 kV.

ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНА ИНФРАСТРУКТУРА

Комуникациони системи - ТТ мрежа за потребе фиксне телефоније ће се градити подземно и надземно. Ван насеља, за ТТ мрежу градити у коридорима саобраћајница, коридорима некатегорисаних путева на пољопривредном земљишту, шумским путевима и стазама, на пољопривредном земљишту уз сагласност власника (корисника) парцеле и управљаче пута. Слободностојећи антенски стубови, као носачи антена за ТТ, РБС, КДС и РТВ могу се градити у насељу, у привредним зонама, зонама кућа за одмор. Слободностојеће антенске стубове у насељима, као носаче антена градити ван централних зона насеља, ван зона заштите заштићеног културног и природног добра (појединачни локалитети); телекомуникациона опрема за потребе ТТ, РБС, КДС и РТВ може бити постављена у помоћни објект у оквиру комплекса или парцеле, или унутар објекта, тј. на неки од постојећих објеката. Ако се телекомуникациона опрема поставља у засебан комплекс, исти мора бити ограђен. Напајање електричном енергијом вршиће се из постојеће нисконапонске мреже. До комплекса за објект мобилне телефоније неопходно је обезбедити приступни пут минималне ширине 3 m до најближе јавне саобраћајнице. За локацију објекта мобилне телефоније обавезно се прибављају сагласности од Дирекције цивилног ваздухопловства, Завода за заштиту споменика културе и Електродистрибуције; код пројектовања и изградње објекта мобилне телефоније обавезно је поштовање и примена свих важећих техничких прописа и норматива из ове области. За све радио релејне коридоре потребно је израдити Елаборате заштите слободних радио релејних коридора. КДС мрежа се може поставити и на постојеће стубове електроенергетске и тт мреже у сагласности са власником исте, док се не стекну услови за подземну КДС мрежу.

КОМУНАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА

Правила уређења пијаца, сточних пијаца и вашаришта - На основу Закона о трговини („Сл. Гласник РС“ бр. 53/2010) под пијачном трговином подразумева се продаја робе нарочито на тезгама, боксовима или посебним продајним објектима и то свежих пољопривредних или прехрамбених производа, производа домаће радиности и занатских производа, друге робе широке потрошње, као и пружање пратећих услуга.

Због хигијенско-санитарне осетљивости дате намене неопходно је у потпуности поштовати одговоарајуће законске и подзаконске акте, а посебно Правилник о минималним техничким условима за трговину на откупним местима („Сл. Гласник РС“ бр. 32/2010). Ово подразумева:

- Откупно место мора бити обележено и јасно издвојено од осталих намена и садржаја, тј. дата намена се не сме мешати са осталим наменама и садржајима;
- Откупно место својом наменом и садржајима не сме угрожавати животну средину (стање вода, тла, ваздуха и др.) и, сходно томе, превентивно треба тежити издвајају и удаљењу о намена и садржаја који могу бити угрожени загађењем или неповољним утицајем откупних места (подручја водозахвата због осетљивих санитарно-хигијенских услова, туристичке зоне због „визуелног загађења“ и сл.);
- Откупно место (пијаца, вашариште, сточна пијаца) не може бити смештено поред простора и намена које могу угрозити саму комунлану намену, као што су ђубришта, депонија, несанитарних нужника, отворених канала, фабрика које испуштају гасове, пару, димове, прашину, као ни у близини других објеката који могу штетно утицати на хигијенске услове у објекту, односно хигијенску исправност пољопривредних производа;
- За откупна места која су у јавном намени неопходно је очувати њихов статус, тј. није допуштена промена намене или промена својинског статуса земљишта/парцеле под датом намене без разматрања датог питања кроз урбанистички план или пројекат.

Правила уређења гробља - Општа правила уређења хуманих гробља:

- Простор намењен за гробља одређује се просторно планском документацијом одређеном посебним прописима;
- Према начину оснивања, односно начину смрти, гробља разликујемо на општа (јавна) и посебна;
- У посебна гробља убрајају се спомен-гробља, војна гробља, гробља масовних катастрофа, свештеничка гробља, анонимна гробља и гробља одређених верских заједница.

Нова гробља треба сместити на месту које је:

- погодно и довољно велико спрам месних потреба,
- које је амбијентално и по конфигурацији терена прикладно за сахрањивање,
- изван или на рубу насеља,
- повезано јавним путем са двосмерним коловозом и одвојеном пешачком стазом, а по могућности на путу којим редовно саобраћа јавни превоз;
- на земљишту са повољним педолошким саставом (оцедитост, прозрачност, стабилност),
- изван токова подземних и надземних вода, изван водозаштитних и поплавних подручја, те изван зона заштићених делова природе и подручја шума,
- довољно удаљено (најмање 50 m) од аутопута и железнице, односно грађевинске парцеле на којој је изграђена или се може градити грађевина за стамбено-пословну намену.

Код проширења постојећих гробља удаљеност може износити 10 m под условом да се на гробљу осигура појас зеленила минималне ширине 5 m мерено по целој дужини контактнoг простора.

Правила уређења сточних гробља - Сточна гробља збо, због осетљивости своје намене, морају испунити мере везане за њихов однос према осталим наменама и садржајима. На основу тога сточно гробље морало би бити смештено на месту које је:

- изван стамбених целина,
- удаљено од насељеног места и грађевина прехрамбене индустрије најмање 1000 метара, а од других индустријских грађевина и грађевина за производњу, држање и промет животиња најмање 500 метара, зависно од конфигурације терена;
- У случају када се предложени положај налази уз постојећи путни правац, он мора задовољити одредбе Закона о путевима – минимална удаљеност 40 m;
- У циљу свођења могућих негативних утицаја гробља на околину на најмању могућу меру неопходно је забранити изградњу грађевина (салаша, пољопривредних зграда) у околини.

3.2.1.6.2. Степен коминалне опремљености грађевинског земљишта

Степен комуналне опремљености насеља и појединих целина у оквиру њих (заселака, махала, средишта насеља и сл.) одређен је према следећим показатељима:

- према положају насеља у односу на морфолошке особености (долинско - у долини, планинско - на планини),
- према положају насеља на државном путу,
- према просторно-физичким одликама насеља или његовог дела (разбијени-сеоски тип, прелазни-полузбијени тип ретких насеља, збијени типови централних и привредно-индустријских зона),
- према претежним/присутним наменама (сеоско становање и становање малих густина, централно становање средњих густина, централне намене, производња и услуге, посебне намене,...).

Табела: 3.3 Степен комуналне опремљености грађевинског земљишта по скупинама насеља

Грађевинске зоне	Просторне целине		
	Котлинска насеља	Насеља са атарима дуж државног пута II реда бр.	Планинска насеља
Сеоска зона		П, В, КФ, ЕМН, ТМ, КО,	П, Б, СЈ, ЕМН,
Зона ретких насеља и породичне градње са присутним елементима пољопривредног домаћинства	П, В, КФ, ЕМН, ТМ, КО		
Општа стамбена зона у насељу средњих густина са два или више типова стамбене изградње	П, В, КФ, КА, ЕМН, ТМ, ТО, КО		
Привредно-индустријска зона	П, В, КФ, КА, ЕМВ, ЕМН, ТМ, ТО, КО		
Централна урбано-пословна зона	П, В, КФ, КА, ЕМН, ТМ, ТО, КО		
Остала посебна подручја и зоне посебних објеката	ПО	ПО	ПО
<p>Напомена: Комунална опремљеност грађевинског земљишта:</p> <p>П – приступ на пут или другу јавну површину намењену за саобраћај; В – јавно водоснабдевање; Б – снабдевање водом из бунара; КА – канализација атмосферска; КФ – канализација фекална; СЈ – водонепропусна септичка јама;</p> <p>ЕМН – енергетска мрежа –нисконапонска; ЕМВ – енергетска мрежа –висконапонска; ТМ – телекомуникациона мрежа; ТО – топлводна мрежа; КО – сакупљање и изношење комуналног отпада; ПО – посебно опремање.</p>			

3.2.1.7. Правила заштите природних добара, животне средине и живота и здравља људи

3.2.1.7.1. Заштита ваздуха

Управљања квалитетом ваздуха на подручју општине Куршумлија вршиће се у складу са:

- утврђеном зоном (агломерацијом);
- успостављеним јединственим системом праћења и контроле нивоа загађености и одржавањем базе података о квалитету ваздуха;
- утврђеним надлежностима;
- успостављањем локалне мрежа и услова под којима се може вршити мониторинг;
- утврђеној обавези надлежног органа да релевантне податке о квалитету ваздуха доставља Агенцији за заштиту животне средине и стави на увид јавности.

Управљање квалитетом ваздуха, начин контроле и спровођења заштите и побољшања квалитета ваздуха општине Куршумлија обухвата:

- одржавање концентрације загађујућих материја у ваздуху на нивоу нижем од граничних вредности емисије;
- оцењивања горње и доње границе нивоа загађујућих материја у ваздуху;
- одређивање границе толеранције и толерантних вредности;
- извештавање јавности о концентрацијама опасним по здравље људи;

- утврђивање критичних нивоа загађујућих материја у ваздуху;
- утврђивање циљних вредности и дугорочних циљева за смањење загађујућих материја у ваздуху.

Опште смернице и мере заштите ваздуха:

- смањење емисије загађујућих материја у ваздух и концентрације штетних материја на територији општине Куршумлија;
- реконструкција општинских и осталих саобраћајница за меродавно саобраћајно оптерећење;
- обострано/једнострано озелењавање саобраћајница свих рангова и категорија и озелењавање свих површина у функцији саобраћаја (паркинг-простора, платоа);
- подизање имисионих, пољозаштитних, ветрозаштитних зона и појасева на правцима доминантног ветра, у зонама извора загађивања;
- фазна реконструкција постојећих и планирање зелених површина свих категорија, према просторним, локацијским условима и рангу насеља у мрежи насеља;
- подизање нивоа комуналне хигијене општинског центра и осталих насеља у мрежи насеља;
- подстицање коришћења еколошки прихватљивијих енергената, обновљивих извора енергије и увођење енергетске ефикасности;
- смањење броја индивидуалних котларница, развијање и фазно увођење система централизованог снабдевања енергијом;
- спречавање даљег увођења ЕОП технологија (технологије третмана загађења на крају производног процеса) у процес производње и примена најбоље доступне технике и технологије у циљу спречавања и смањена емисије штетних и опасних материја у животну средину;
- планско и урбанистичко уређивање простора, целина и зона сагласно смерницама, мерама и условима стратешке процене утицаја планова на животну средину;
- спровођење поступка процене утицаја на животну средину при реконструкцији постојећих и изградњи планираних пројеката (објеката, технологија, инфраструктуре) потенцијалних загађивача ваздуха;
- утврђивање Програма мониторинга квалитета ваздуха,
- праћење утицаја загађености ваздуха на здравље становништва;
- обезбеђење доступности резултата испитивања и праћења стања квалитета ваздуха,
- информисање јавности и надлежних институција о резултатима мониторинга ваздуха, у складу са важећим Законом;
- едукација и подизање еколошке свести о значају квалитета ваздуха и животне средине;
- институционално јачање за област управљања квалитетом ваздуха.

Посебне смернице и мере заштите ваздуха - Оператер стационарног извора загађивања ваздуха у обавези је:

- да изради План за смањење емисија из стационарног извора загађења ваздуха, ако се налази на подручју са утврђеном трећом категоријом квалитета ваздуха;
- да спроведе мере за смањење загађивања ваздуха у поступку пројектовања, градње и редовног рада (коришћења) и мора га одржавати и спровести мере тако да не испушта загађујуће материје у ваздух у количини већих од граничних вредности емисије;
- за случај квара уређаја којим се обезбеђује спровођење прописаних мера заштите или поремећаја технолошког процеса због чега долази до прекорачења граничних вредности емисије, оператер је дужан да квар или поремећај отклони или прилагоди рад новонасталој ситуацији или обустави технолошки процес како би се емисија свела у дозвољене границе у најкраћем року;
- за случај прекорачења граничних вредности нивоа загађујућих материја у ваздуху оператер је дужан да предузме техничко-технолошке мере или да обустави технолошки процес, како би се концентрације загађујућих материја свеле у прописане вредности;
- за случај да се у процесу обављања делатности могу емитовати гасови непријатних мириса, оператер је дужан да примењује мере које ће довести до редукције мириса и ако је концентрација емитованих материја у отпадном гасу испод граничне вредности емисије;
- за планирани, новоизграђени или реконструисани стационарни извор загађивања за који није прописана обавеза издавања интегрисане дозволе или израде студије о процени утицаја на животну средину, оператер је дужан да пре пуштања у рад прибави дозволу;
- да ако обавља делатност производње, одржавање и/или поправке сакупљања, обнављања и обраде, контролу коришћења, стављања на тржиште, трајног одлагања и искључивања из употребе производа и опреме који садрже супстанце које оштећују озонски омотач, у обавези су да прибаве дозволу ресорног Министарства;

- да ако се бави сервисирањем и искључивањем из употребе производа и/или опреме која садржи контролисане супстанце (супстанце које оштећују озонски омотач било да су чисте или у смеђи, без обзира да ли се први пут користе или су сакпуљене, обрађене или обновљене осим оних које се налазе у готовом производу) мора исходвати дозволу ресорног Министарства.

3.2.1.7.2. Заштита вода

Заштита површинских и подземних вода спроводиће се у складу са циљевима заштите животне средине, односно у циљу:

- очувања живота и здравља људи;
- смањења загађења и спречавања даљег погоршања стања вода река и потока;
- обезбеђења нешкодљивог и несметаног коришћења вода за различите намене;
- заштите водних и приобалних екосистема и постизања стандарда квалитета животне средине.

Заштита и унапређење квалитета површинских и подземних вода заснована је на мерама и активностима којима се квалитет површинских и подземних вода штити и унапређује, преко мера забране, превенције, мера заштите, контроле и мониторинга.

Опште смернице заштите вода:

- водоснабдевање квалитетном водом за пиће за све становнике на територији општине Куршумлија;
- обавезно је дефинисање, успостављање и одржавање зона санитарне заштите за сва изворишта водоснабдевања на територији општине;
- спречавање даљег загађења реке Топлице, Косанице, Бањске реке њихових притока и подизање квалитета воде на захтевани ниво;
- изградња канализационе мреже, стално проширење и повезивање сеоских насеља на канализациону мрежу;
- канализациони систем градити као сепарациони са посебним колектором за одвођење атмосферских вода;
- обавезна је изградња централног постројења за третман отпадних вода;
- обавезна изградња уређаја и постројења за третман свих технолошких отпадних вода;
- за целине и зоне за које ће се радити урбанистички планови, као обавезну меру превенције, планирати канализациону мрежу са постројењима (уређајима) за пречишћавање отпадних вода меродавног капацитета - као независан систем са постројењем за пречишћавање отпадних вода или заједнички за више насеља;
- дозвољене су искључиво водонепропусне септичке јаме у насељима и деловима насеља, као прелазно решење до изградње канализационе мреже;
- за зоне и локације за које се не планира израда планске документације, при издавању локацијске дозволе, обавезна мера је канализација отпадних вода, изградња водонепропусне септичке јаме капацитета и димензија према потрошњи воде и меродавном возилу за евакуацију отпадних вода (или уређаја за третман отпадних вода);
- заштиту од поплава извести активним мерама ублажавања поплава таласа;
- регулацију мањих водотока, посебно оних који се налазе у зонама очуваних екосистема, треба обављати по принципима „натуралне регулације”, која подразумева што мању употребу грубих вештачких интервенција (кинетирања корита, облагања целог попречног профила каменом и бетоном итд.) како би се у целисти очували водени екосистеми и непосредно приобаље;
- при регулацији водотока у зони насеља, поред функционалних критеријума, примерити и урбаним, естетским и другим условима који оплемењују животну средину;

Опште мере заштите површинских и подземних вода - мере забране у циљу очувања и заштите квалитета вода:

- забрањено је упуштање (уношење) свих врста отпадних вода које садрже хазардне и загађујуће супстанце изнад прописаних граничних вредности емисије, а које могу довести до погоршања тренутног стања свих површинских и подземних вода;
- забрањено је испуштање (упуштање) свих отпадних вода у стајаће воде, ако је та вода у контакту са подземном водом, која може проузроковати угрожавање доброг еколошког или хемијског статуса стајаће воде;
- забрањено је испуштање (упуштање) са обале или приобаља било каквих загађујућих супстанци које директно или индиректно могу доспети у воду свих водотокова;
- забрањено је испуштање прекомерно термички загађене воде из уређаја, постројења, технологија и објеката;

- забрањено је коришћење ђубрива или средстава за заштиту биља у обалном појасу ширине до 5m свих водотокова;
- забрањено је испуштање у јавну (насељску) канализацију свих отпадних вода које садрже хазардне супстанце изнад прописаних вредности, које могу штетно деловати на могућност пречишћавања вода из канализације, које могу оштетити канализациони систем и постројење за пречишћавање вода, које могу негативно утицати на здравље лица која одржавају канализациони систем;
- забрањено је коришћење напуштених бунара као септичких јама;
- забрањено је депоновање, просипање и остављање у зони форланда и у корита за велику воду природних и вештачких водотока и језера, било каквих материјала који могу загадити воде;
- забрањено је прање возила, машина, опреме и уређаја у површинским водама и на водном земљишту;

Посебне мере заштите површинских и подземних вода - обавезе носиоца пројеката/оператера:

- носиоци пројеката и оператери који испуштају или одлажу материје које могу загадити воду, дужни су да те материје, пре испуштања у систем јавне канализације или реципијент, делимично или потпуно одстрани у поступку пречишћавања (предtretман или третман отпадних вода у уређају или постројењу за пречишћавање отпадних вода);
- носиоци пројеката и оператери - генератори отпадних вода који испуштају отпадне воде непосредно у реципијент дужни су да обезбеде пречишћавање отпадних вода до нивоа који одговара граничним вредностима емисије, односно до нивоа којим се не нарушавају стандарди квалитета животне средине реципијента (комбиновани приступ), узимајући строжији критеријум од ова два;
- носиоци пројеката и оператери генератори отпадних вода, који отпадне воде испуштају у реципијент или јавну канализацију дужни су да изграде погоне или уређаје за пречишћавање отпадних вода до захтеваног нивоа;
- носиоци пројеката и оператери генератори отпадних вода, који отпадне воде испуштају у јавну (насељску) канализацију дужни су да од надлежног органа општине Лапово исходују Акт о испуштању отпадних вода у јавну канализацију;
- носиоци пројеката и оператери генератори отпадних вода, који отпадне воде испуштају у реципијент и јавну (градску, насељску) канализацију, дужни су да поставе уређаје за мерење, да врше континуирано мерење количине отпадних вода, да контролишу и испитују биохемијске и механичке параметре квалитета отпадних вода и да извештају о извршеним мерењима квартално достављају јавном водопривредном предузећу, министарству надлежном за послове заштите животне средине и Агенцији за животну средину;
- носиоци пројеката и оператери генератори отпадних вода, који имају уређаје за пречишћавање отпадних вода у обавези су да испитују квалитет отпадних вода пре и после пречишћавања, да обезбеде редовно функционисање уређаја за пречишћавање отпадних вода и да воде дневник њиховог рада;
- мерења количина и испитивање квалитета отпадних вода врши овлашћена институција (правно лице), у складу са Законом о водама;
- корисник (власник) дела обале, у случају појаве загађивања воде у водотоку или језеру, у обавези је да без одлагања пријави загађење и обавести надлежни орган (ресорно Министарство, Министарство надлежно за заштиту животне средине, Министарство надлежно за унутрашње послове, Јавно водопривредно предузеће);
- носиоци пројеката и оператери генератори отпадних вода у обавези су да изврше накнаду за загађивање вода (за непосредно или посредно загађивање воде), а који испуштају отпадне воде у сопствену канализацију, водоток, канале, језеро, акумулацију, врше сакупљање, одвођење и пречишћавање отпадних и атмосферских вода системом јавне канализације, испуштају на пољопривредно, грађевинско или шумско земљиште загађујуће супстанце које на непосредан или посредан начин загађују воде, производе, односно увозе ђубрива и хемијска средства за заштиту биља и уништавање корова, као и детерџенте на бази фосфата;
- носиоци пројеката и оператери генератори отпадних вода у обавези су да у законом прописаном року достигну граничне вредности емисије;
- у циљу заштите реципијента и планираног постројења, Локална самоуправа мора донети Правилник о техничким и санитарним условима за упуштање отпадних вода у јавну канализацију, као саставни део Одлуке о коришћењу, управљању и одржавању водоводне, фекалне и атмосферске канализационе мреже на територији општине. Овим Правилником се прописују услови и ниво загађења отпадних вода, које поједини технолошки процеси морају испунити при упуштању у мрежу јавне насељске канализације. Ово подразумева да индустрије које испуштају отпадне воде чији ниво загађења прелази одредбе прописане Правилником, морају градити своја интерна постројења/уређаје за пречишћавање отпадних вода (предtretман технолошких отпадних вода);

Мере заштите и коришћења подземних вода: - Утврђивање и разврставање резерви минералних сировина - подземних вода у категорије и класе, израда елабората о резервама подземних вода, вођење евиденције о стању резерви подземних вода и приказивање података геолошких истраживања, представља обавезу у циљу одрживог коришћења природних ресурса. Коришћење подземних вода као природног ресурса, може се остварити према:

- условима заштите природе по којима се врше геолошка истраживања;
- одобрењу за детаљна хидрогеолошка истраживања;
- елаборату о утврђеним резервама и квалитету подземних вода;
- овери билансних резерви подземних вода;

Обавезе носиоца пројекта:

- носилац пројекта је у обавези исходује сагласности за коришћење подземних вода;
- обавезна документација коју је неопходно приложити у процесу издавања сагласности:
 - учртана граница простора у коме ће се користити ресурс подземних вода, са јавним саобраћајницама и другим објектима на том простору,
 - уписани бројеви катастарских парцела;
 - решење ресорног Министарства о утврђеним и овереним резервама ресурса подземне воде у налазишту;
 - пројекат коришћења - експлоатације ресурса подземних вода у налазишту;
 - акт органа надлежног за послове урбанизма општине Куршумлија, о усаглашености коришћења подземне воде са просторним и урбанистичким плановима
 - процена утицаја на животну средину, за обављање делатности коришћења ресурса подземне воде;
 - водни услови.

3.2.1.7.3. Заштита земљишта

У циљу заштите животне средине, обавеза локалне самоуправе је да успостави систем управљања земљиштем и заштиту на принципима:

- заштите функција земљишта;
- заустављање деградације земљишта;
- обнављање деградираних земљишта;
- интеграције у друге секторске политике.

Опште мере заштите земљишта обухватају следеће обавезе:

- надлежни орган не може издати одобрење за коришћење природних ресурса или добара без сагласности на пројекат који садржи мере заштите и санације животне средине;
- сагласност, којом се утврђује испуњеност услова и мера одрживог коришћења природних ресурса и добара и заштите животне средине у току и после престанка обављања активности даје ресорно Министарство.

Опште мере и критеријуми у организацији коришћења продуктивног земљишта:

- обавезно је шумљављење еродираних терена и терена отвореног вегетационог склопа;
- забрањена је неконтролисана (чиста) сеча, проред, отварање вегетацијског склопа и скидања шумског покривача;
- повћање степена шумовитости до оптималног, шумљављање еродираних и осталих деградираних и девастираних шумских и осталих типова земљишта;
- регулација водотокова у циљу заштите од спирања и неповратног губитка педолошког слоја земљишта;
- на нагибима од 5% нема ограничења коришћења продуктивног земљишта у пољопривредно-продуктивне сврхе;
- на нагибима од 5-10% могу се гајити ратарске и воћарске културе;
- на нагибима 10-12% на присојним странама, могу се гајити воћарске културе, а на осојним травне површине;
- на земљиштима чији је биљни покривач девастиран или деградиран, а која се не користе за пољопривреду и шумарство, подиже се вегетација у складу са станишним условима терена;
- очување плодности и поправљање бонитета, еколошко газдовање и унапређивање пољопривредних површина;
- забрана, ограничење и прописивање услова за делатности које могу загадити земљиште;
- успостављање система перманентне контроле стања, квалитета и плодности земљишта у зонама интензивне пољопривредне производње;
- очување и унапређење постојећих природних и подизање вештачких вегетацијских покривача (пољозаштитних и шумских појасева, забрана, шумских фрагмента, живица) и пољопривредним зонама око насеља;
- усвајање програма контроле квалитета пољопривредног земљишта;

- регулација водотокова (посебно буичарских) и спровођење мера заштите од поплава;
- антиерозионим радовима, пре свега шумљављањем, спречавати и сузбијати ерозију земљишта у угроженим зонама, теренима и локацијама;
- за наводњавање користити воду која испуњава стандарде за коришћење воде у пољопривреди и за производњу хране;
- усвајање програма перманентне едукације и промовисање правилне примене агротехничких мера у пољопривреди;
- забрањено је коришћење биоцидних производа у пољопривреди који могу довести до промена основних карактеристика земљишта;
- у заштитном појасу од 10m између границе пољопривредних парцела и обале водотока није дозвољено коришћење пестицида и вештачких ђубрива.

3.2.1.7.4. Заштита и унапређење природе, природних добара и предела

Заштита природе обухвата:

- заштиту, очување и унапређење биолошке, геолошке и предеоне разноврсности,
- одрживо коришћење и управљање природним добрима и ресурсима,
- унапређење стања нарушених делова природе,
- усклађивање људских активности, економских и друштвених развојних планова и пројеката са одрживим коришћењем обновљивих и необновљивих природних ресурса,
- дугорочно очување природних екосистема, природних предела и природне равнотеже.

Заштита еколошке мреже обезбеђује се спровођењем **прописаних мера** заштите у циљу:

- очувања биолошке и предеоне разноврсности,
- одрживог коришћења и обнављања природних ресурса и добара,
- унапређења заштићених подручја, типова станишта и дивљих врста.

Мере заштите еколошке мреже:

- забрањено је уништавање и нарушавање станишта као и уништавање и узнемиравање дивљих врста у границама еколошког коридора;
- забрањена је промена намена површина под природном и полуприродном вегетацијом (ливаде, пашњаци, тршћаји итд.);
- забрањена је промена морфолошких и хидролошких особина подручја од којих зависи функционалност коридора;
- планирањем намене површина, као и активним мерама заштите очувати и унапредити природне и полуприродне елементе коридора у складу са предеоним и вегетацијским карактеристикама подручја;
- стимулисати традиционалне видове коришћења простора који доприносе очувању и унапређивању биодиверзитета (контролисано сакупљање дивљих плодова, дозвољене су шетне стазе и стазе за активну и пасивну рекреацију, научна истраживања)
- обавезне су мере спречавања, односно смањења, контроле и санације свих облика загађивања у коридору;
- обавезне су мере унапређења еколошког коридора – обавезно је очување аутохтоне вегетације и успостављање континуитета зелених површина чија структура и намена подржава функције коридора;
- на местима укрштања еколошких коридора са елементима инфраструктурних система који формирају баријере за миграцију врста, обезбедити техничко-технолошка решења за неометано кретање дивљих врста;
- изван зона становања насеља забрањена је изградња објеката чија намена није директно везана за воду на растојању мањем од 50 m од линије средњег водостаја водотока Велике Мораве.

Опште мере заштите природних вредности на подручју Плана:

- обавезна је заштита структуре постојећих природних предела, у складу са условима станишта за трајно одржавање његових функција и спречавање и смањење штетних утицаја;
- обавезно је очување и унапређење природног и вештачког вегетацијског покривача у урбаном центру;
- обавезна је заштита и очување вегетације у рубном делу урбаног центра, у циљу ублажавања екстремних утицаја и побољшања микроклиматских услова;
- подизање нових шумских састојина на свим планираним теренима за озелењавање, на принципима ценотичког диверзитета;

- подизање зелених површина унутар општинског центра и у оквиру осталих намена (паркови, скверови, баште, дрвореди) у циљу смањења концентрације штетних гасова у ваздуху и побољшања општих микроклиматских услова;
- обавезно је планско организовање лова и риболова, ловног и риболовног туризма;
- реализација грађевинског подручја насеља, грађевинског земљишта ван грађевинског подручја, инфраструктурних коридора, прилагодити природним структурама и условима, тако да утицај на предеоне карактеристике буде што мањи;
- све природне пределе заштити у њиховој разноврсности, јединствености, лепоти и значају за доживљај и рекреацију становништва.

Заштита и одрживо коришћење рибљег фонда:

У циљу заштите и очувања рибљег фонда, обавезна је:

- примена начела ефикасности и одрживог коришћења обновљивих природних ресурса;
- адекватно планирање коришћења рибљег фонда;
- контрола и праћење стопе риболова како не би довели у опасност обновљивост рибљег фонда као природног ресурса.

Мере заштите и одрживог коришћења рибљег фонда:

- обавеза је да се установи рибарско подручје, по претходно прибављеном мишљењу Завода за заштиту природе Републике Србије;
- обавеза је да се одреде границе и намена рибарског подручја у погледу врсте риболова који се на њему обавља (привредни и/или рекреативни);
- у циљу одрживог коришћења рибљег фонда, управљач (корисник) програмом управљања рибарским подручја и посебним актом може ограничити или забранити рекреативни риболов (употребу појединих алата, опреме и средстава уз сагласност Министра) и о наведеним забранама обавести јавност;
- обавезно је прибављање дозволе за обављање привредног и рекреативног риболова;
- управљач (корисник) рибарског подручја је у обавези да прати и спроводи мере заштите и очувања рибљег фонда, изврши обележавање рибарског подручја, изврши категорисање риболовне воде, одреди поједине делове рибарског подручја за мрест и развиће риба (рибља плодишта и сл.), контролише забране, ловостај, спровођење променених режима риболова, спашавање рибе из поплавлених подручја, организује и спроводи едукацију риболоваца, као и да контролише обављање привредног и спортског риболова.

3.2.1.7.5. Заштита од буке и вибрација

Заштита животне средине од буке за подручје општине Куршумлија подразумева:

- планирање мера и услова заштите од буке у животnoj средини;
- мерење буке у животnoj средини;
- израду стратешке карте буке;
- слободан приступ информацијама о стању буке у животnoj средини;

Опште мере заштите становништва од буке у животnoj средини општине Куршумлија обухватају одређивање акустичних зона у складу са наменом простора и граничним вредностима индикатора буке у тим зонама:

- тихе зоне – заштићене целине и зоне са прописаним граничним вредностима од 50 dB(A) у току дана и 40 dB(A) у току ноћи у којима је забрањена употреба извора буке који могу повисити ниво буке;
- остале зоне – са мерама за отклањање извора буке и мерама заштите од буке;

Општински центар Куршумлија:

Тихе зоне: зоне индивидуалног становања, зоне и локације спорта и рекреације и зеленила, локације вртића и школских објеката, туристичке зоне и локације, локације објеката здравства.

Остале зоне: индустријске зоне и локације, зоне вишепородичног и индивидуалног становања са привређивањем, појасеви државних путева и општинских саобраћајница.

Детаљно акустично зонирање општинског центра мора се извршити на нивоу Плана генералне регулације.

Носиоци пројеката/оператери који у обављању привредне делатности емитују буку, одговорни су за сваку активност којом се проузрокује изложеност буци изнад прописаних граничних вредности.

Носиоци пројеката/оператери који обављањем делатности утичу или могу утицати на изложеност буци, дужни су да:

- обезбеде учешће у трошковима заштите од буке у животnoj средини у оквиру инвестиционих, текућих и производних трошкова;
- обезбеде праћење утицаја својих делатности на нивое и интензитете буке у животnoj средини;
- обезбеде спровођење одговарајућих мера заштите од буке;
- спроведу мере звучне заштите при пројектовању, грађењу и реконструкцији објеката саобраћајне инфраструктуре, индустријских објеката, стамбених, стамбено-пословних и пословних објеката;
- спроведу услове и мере којима се штетни ефекти буке могу спречити, смањити или отклонити (у поступку процене утицаја пројеката на животну средину вреднују се могући непосредни и посредни штетни ефекти буке на животну средину и здравље становништва и утврђују се услови и мере којима се штетни ефекти буке могу спречити, смањити или отклонити);
- спроведу мере заштите од буке у складу са законом којим се уређује интегрисано спречавање и контрола загађивања животне средине, као услов за рад постројења и активности за које се издаје интегрисана дозвола;
- у поступку техничког прегледа за остале објекте мора се утврдити испуњеност услова и мера заштите од буке односно звучне заштите;
- да на прописан начин обезбеде мерење буке, израду извештаја о мерењу буке и сноси трошкове мерења буке у зони утицаја (мерење буке у животnoj средини обавља организација овлашћена од стране ресорног Министарства);

3.2.1.7.6. Заштита од јонизујућег и нејонизујућег зрачења

Заштита од јонизујућих зрачења

Мере заштите живота и здравља људи и заштите животне средине од штетног дејства јонизујућих зрачења и мере нуклеарне сигурности обавезне су при свим поступцима у вези са нуклеарним активностима и активностима којим се уређују услови за обављање делатности са изворима јонизујућих зрачења и нуклеарним материјалима, као и управљање радиоактивним отпадом.

Спровођење и стално унапређивање мера којима се обезбеђују нуклеарна и радијациона сигурност и безбедност постале су приоритети међународне заједнице, а основна брига више нису само контрола нуклеарног наоружања и спречавање његовог даљег ширења, већ пре свега обезбеђивање услова за ефикасно сузбијање злоупотреба радиоактивних и нуклеарних материјала. Закон о заштити од јонизујућих зрачења и о нуклеарној сигурности прописује:

- увођење нових, виших стандарда у спровођењу мера заштите од јонизујућих зрачења, нуклеарне и радијационе сигурности,
- успостављање комплексније регулативе али и омогућавање ефикасније примене закона,
- успостављање стриктног и целовитог надзора над изворима јонизујућих зрачења и нуклеарним објектима, радијационим делатностима и нуклеарним активностима, као и над управљањем радиоактивним отпадом;

Република Србија, као држава чланица Међународне агенције за атомску енергију (IAEA) испуњава захтеве који произилазе из ратификованих међународних уговора. Регулаторно тело - организација која врши јавна овлашћења у складу са Законом је Агенције за заштиту од јонизујућих зрачења и нуклеарну сигурност Србије.

Заштита од нејонизујућих зрачења - Услови и мере заштите здравља људи и заштите животне средине од штетног дејства нејонизујућих зрачења у коришћењу извора нејонизујућих зрачења, представљају обавезне мере и услове при планирању, коришћењу и уређењу простора. Нејонизујућа зрачења су електромагнетска зрачења која имају енергију фотона мању од 12,4eV и обухватају:

- ултраљубичасто или ултравиолетно зрачење (таласне дужине 100-400nm),
- видљиво зрачење (таласне дужине 400-780nm),
- инфрацрвено зрачење (таласне дужине 780nm - 1 mm),
- радио-фреквенцијско зрачење (фреквенције 10kHz - 300GHz),
- елетромагнетска поља ниских фреквенција (фреквенције 0-10kHz),
- ласерско зрачење. обухватају и
- ултразвук или звук чија је фреквенција већа од 20kHz (и ако се не ради о ЕМ зрачењу);

Обавезне мере заштите од нејонизујућих зрачења:

- прописивање граница излагања нејонизујућим зрачењима;
- откривање присуства и одређивање нивоа излагања нејонизујућим зрачењима;
- одређивање услова за коришћење извора нејонизујућих зрачења од посебног интереса;
- обезбеђивање организационих, техничких, финансијских и других услова за спровођење заштите од нејонизујућих зрачења;
- вођење евиденције о изворима нејонизујућих зрачења од посебног интереса;
- означавање извора нејонизујућих зрачења од посебног интереса и зоне опасног зрачења;
- спровођење контроле и обезбеђивање квалитета извора нејонизујућих зрачења од посебног интереса;
- примена средстава и опреме за заштиту од нејонизујућих зрачења;
- контрола степена излагања нејонизујућим зрачењу у животној средини и контрола спроведених мера заштите од нејонизујућих зрачења;
- информисање становништва о здравственим ефектима излагања нејонизујућим зрачењима;
- информисање становништва о мерама заштите и обавештавање о степену изложености нејонизујућим зрачењима у животној средини;

Извори нејонизујућих зрачења од посебног интереса су стационарни и мобилни извори електромагнетног зрачења који могу да буду опасни по здравље људи, чије електромагнетно поље у зони повећане осетљивости, достиже барем 10% износа референтне, граничне вредности прописане за ту фреквенцију.

3.2.1.7.7. Заштита од хемикалија и биоцидних производа

Обавезне мере заштите животне средине од хемикалија - у циљу заштите здравља људи и животне средине на подручју општине Куршумлија обавезно је:

- успостављање интегрисаног управљање хемикалијама;
- класификација, паковање и обележавање хемикалија;
- интегрални регистар хемикалија;
- регистар хемикалија које су стављене у промет;
- исходовање дозвола за обављање делатности промета и дозволе за коришћење нарочито опасних хемикалија;
- успостављање систематског праћења хемикалија;

Биоцидни производи су активне супстанце или смеша, која садржи једну или више активних супстанци, чија је намена да хемијски или биолошки уништи непожељне организме, може се користити ако је за њега издато одобрење за стављање у промет и ако је класификован, обележен, пакован и има безбедносни лист. Разврставају се у врсте према:

- начину коришћења,
- организму на који делују,
- простору у којем се користе,
- предмету, односно према површини која се третира;

Заштита од хемијског удеса, интегрисано спречавање и контрола загађивања животне средине - Заштита од хемијског удеса (одредбе SEVESO II Директиве), је заштита од изненадног и неконтролисаног догађаја који настаје ослобађањем, изливањем или расипањем опасних материја, обављањем активности при производњи, употреби, преради, складиштењу, одлагању или дуготрајном неадекватном чувању.

SEVESO постројење - постројење у којем се обављају активности у којима је присутна или може бити присутна опасна материја у једнаким или већим количинама од прописаних, (где се опасне материје производе, користе, складиште или се њима рукује) и укључује сву опрему, објекте, цевоводе, машине, опрему, алате, интерне колосеке и депое, складишта и осталу пратећу опрему у функцији постројења. Оператери SEVESO постројења, према количинама из Листе опасних материја и њихових количина и Листе својстава и класа опасних материја и њихових количина, у обавези су да израде:

- Политику превенције удеса по достављању Обавештења надлежном органу ресорног Министарства - Оператери SEVESO постројења нижег реда;
- Извештај о безбедности и План заштите од удеса - Оператери SEVESO постројења вишег реда;

Оператер SEVESO постројења је у обавези да, уколико се деси хемијски удес на локацији, одмах о хемијском удесу обавести ресорно Министарство, јединицу локалне самоуправе и органе надлежне за поступање у ванредним ситуацијама у складу са прописима којима се уређује заштита и спасавање;

Оператер SEVESO постројења нижег реда у обавези је да изради документ - Политику превенције удеса и да Министарству, пре израде Политике превенције удеса, достави Обавештење.

Оператер SEVESO постројења вишег реда у обавези је да изради и достави Министарству Извештај о безбедности и План заштите од удеса.

Оператери који нису SEVESO постројење а који имају на својој локацији (комплексу) значајне количине опасних материја, у циљу заштите од хемијског удеса у обавези су да поступају у складу са Законом о ванредним ситуацијама („Сл. гласник РС“ бр. 111/09).

План заштите од хемијског удеса општине Куршумлија (Екстерни план заштите од удеса) је обавезан документ који локална самоуправа мора донети на основу Плана заштите од удеса оператера који се налазе на њеној територији, у складу са Законом о ванредним ситуацијама („Сл. гласник РС“ бр. 111/09).

Процена ризика у случају настанка хемијског удеса - заштита од хемијских удеса и загађивања животне средине при производњи, превозу и складиштењу опасних материја у постројењима и инсталацијама, остваривање се превентивним мерама које обухватају активности које се спроводе у постројењима и на коридорима превоза опасних материја, а у циљу смањења могућности настанка удеса и могућих последица. Решавање проблема управљања еколошким ризиком при транспорту опасних материја зависиће од динамике реконструкције и ревитализације постојећих и реализације планираних саобраћајница, на основу чега ће се трасе превоза опасних материја утврђивати општинском нормативом (посебним одлукама у складу са Законом и планом намене простора). У начелу, за превоз опасних и штетних материја дозвољено је користити деонице аутопутева и државних путева првог и другог реда које пролазе кроз подручја нижих густина становања и мање насељености. Ограничење се не односи на превоз нафтних деривата у цистернама капацитета до 10 t.

Циљ интегрисаног спречавања загађивања животне средине је да се:

- смањи или минимализује емисије у све медијуме животне средине,
- успостави висок ниво заштите животне средине,
- минимализује потрошња сировине и енергије,
- поједностави и ојача улогу контролних органа власти,
- укључи јавност у свим фазама процеса (Архуска конвенција);

3.2.1.7.8. Управљање отпадом и амбалажним отпадом

Према Стратегији управљања отпадом, општина Куршумлија, са општинама Прокупље, Житорађа и Блаце припада Регионалном центру за управљање комуналним отпадом у Прокупљу. Овај центар обухвата 98.250 становника и годишњу количину отпада од 18.044 t/год.

Комунални отпад са територије градског насеља Куршумлија се односе на привремену депонију „Лаковски брегови“ која се налази изнад града на удаљености од 4,5 км, површине је 2,1 ха, а локација се налази на споредном путу у широкој јарузи. Према категоризацији локација депонија отпада у Републици Србији сврстана је у категорију К 4 – Званичне депоније – сметлишта која не испуњавају ни минимум мера заштите животне средине, које су попуњене и потребно их је одмах затворити, санирати и рекултивисати. Бање немају организовану службу за одношење комуналног отпада.

На депонији неопасног отпада може се одлагати:

- комунални отпад после сепарације,
- неопасан отпад, било ког порекла који испуњава критеријуме за прихват на депонију неопасног отпада,
- стабилизан и нереактиван (претходно третиран) опасан отпад који задовољава критеријуме граничних вредности за неопасан отпад;

Трансфер станица – представља део регионалног центра где се комунални отпад истовара из возила за сакупљање отпада, прегледа уз издвајање отпада, кратко задржава, утовара у већа возила и транспортује на даљи третман на регионалну депонију. Реализација трансфер станице на подручју Просторног плана јединице локалне самоуправе Куршумлија је могућа у циљу смањења трошкова управљања отпадом, услед разврставања отпада и његовог поновног враћање у процес производње као секундарне сировине, као и због смањења количине отпада који се транспортује и одлаже на регионалној депонији.

Табела 3.4: Критеријуми за локацију трансфер станице

Критеријуми за избор локације трансфер станице			
Дозвољено је градити	у грађевинском подручју (на грађевинском земљишту)	Није дозвољено градити	у зонама заштите изворишта водоснабдевања
	на грађевинском земљишту ван грађевинског подручја		у заштићеним подручјима и зонама заштите заштићених подручја
	у индустријским, радним и комуналним зонама		на плавном и мочварном терену
			на пољопривредном и водном земљишту
	у зонама високих густина становања		у зонама централних функција
			у зонама спорта и рекреације
Врсте отпада којима се рукује на трансфер станици			
Дозвољено	општински отпад (отпад из домаћинства)	Није дозвољено	инфективни медицински отпад
	баштенски (зелени) отпад		велики предмети у расутом стању
	опасан кућни отпад		опасан отпад
	рециклабилни отпад		радиоактиван отпад
	обавезно је посебно		угинуле животиње
	издвајање грађевинског отпада		нафтни резервоари
			азбест
			течности, муљеве, прашкасте материје
Остале карактеристике			
Карактеристике локације	централни положај у односу транспортне руте	Опремање	објекат
	директан приступ камионским рутама и главној саобраћајници		плато за прихватање отпада, сабијање, пребацивање у већа возила и отпремање на регионалну депонију
	на сеоском подручју - да може прихватити отпад у пречнику 20-30 км		возила за сакупљање (возила сакупљача)
	величина (капацитет) локације се утврђује на основу односа постојеће и макс. пројектоване количине отпада		претоварна-трансфер возила
	могућност проширења у простору		интерне саобраћајнице
	топографске карактеристике (раван или терен у благом нагибу)		инфраструктурна опремљеност
	положај у односу на ружу ветрова		партерно и пејзажно уређење
	ограда са контролисаним улазом		

Управљање опасним отпадом - до реализације националног постројења за физичко-хемијски третман опасног отпада и регионалног складишта опасног отпада, управљање опасним отпадом вршиће се у складу са важећим Законом и подзаконским актима.

Сабирни центар (центри за сакупљање опасног отпада из домаћинства: отпадна уља, отпад електричних и електронских апарата и уређаја, истрошене батерије) могу бити уз локације центара за сакупљање рециклабилног отпада;

Управљање отпадом животињског порекла – гробље за угинуле животиње и кућне љубимце, (угинуле животиње и кућни љубимци, кланични отпад, отпад из постројења за прераду меса, објеката за узгој животиња), до успостављања система за управљање овом врстом отпада на националном нивоу, организовати преко постојећих постројења за третман отпада животињског порекла (постојећих кафилерија) и гробља за угинуле животиње (јаме гробнице), као прелазног решења, према критеријумима и условима заштите животне средине. Избор локације за формирање гробља за угинуле животиње и кућне љубимце (јаме гробнице), као прелазног решења, мора се извршити на основу упоредне вишекритеријумске анализе локација. Локација мора задовољавати следеће критеријуме:

- земљиште мора бити оцедно, без подземних вода, осунчано, ограђено, удаљено од површинских вода и ван зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања, удаљено од зона становања,
- локација мора бити опремљена потребном инфраструктуром и средствима за дезинфекцију,
- потребна површина локације је од 25–50ари. Пожељно је формирање заштитног појаса зеленила око локације.

Пољопривредни отпад - увођењем чистије производње, ВАТ и ВЕР у прехранбеној индустрији, утицати на смањење пољопривредног отпада. Пољопривредни отпад, биомасу као нус производ пољопривредне производње, користити за компостирање, добијање течних горива и биогаса.

Опште мере управљања отпадом

Надлежни орган општине Куршумлија:

- доноси Локални план управљања отпадом, обезбеђује услове и стара се о његовом спровођењу;
- уређује, обезбеђује, организује и спроводи управљање комуналним, односно инертним и неопасним отпадом на својој територији;
- уређује поступак наплате услуга у области управљања комуналним, односно инертним и неопасним отпадом;
- издаје дозволе, одобрења и друге акте у складу са Законом,
- води евиденцију и податке доставља ресорном Министарству;
- врши надзор и контролу примене мера поступања са отпадом у складу са законом.

Посебне мере управљања отпадом - обавезе оператера постројења:

- за постројења за која се издаје интегрисана дозвола припрема се и доноси План управљања отпадом;
- за постројења чија је делатност управљање отпадом и за која се издаје интегрисана дозвола или дозвола за управљање отпадом, доноси се Радни план постројења за управљање отпадом;
- произвођач или увозник чији производ после употребе постаје опасан отпад у обавези је да тај отпад преузме после употребе без накнаде трошкова и са њима поступи у складу са законом;

Управљање амбалажним отпадом

Опште мере за управљање амбалажним отпадом - управљање амбалажом и амбалажним отпадом се спроводи у складу са:

- условима заштите животне средине које амбалажа мора да испуњава за стављање у промет,
- условима за управљање амбалажом и амбалажним отпадом,
- обавезом извештавања о амбалажи и амбалажном отпаду.

3.2.1.7.9. Мере за унапређење енергетске ефикасности у области заштите природе

Према закону о планирању и изградњи унапређење енергетске ефикасности је смањење потрошње свих врста енергије, уштеда енергије и обезбеђење одрживе градње применом техничких мера, стандарда и услова планирања, пројектовања, изградње и употребе објеката. Под енергетском ефикасношћу подразумевају се мере које се примењују у циљу смањења потрошње енергије.

У зависности од врсте производног енергетског објекта (класична термоелектрана, гасно турбинско постројење, комбиновано гасно-парно постројење) и врсте енергента (угаљ, течна горива, природни гас) у процесу добијања енергије настају разни штетни гасови (угљен-диоксид, азотни и сумпорни оксиди), течни и чврсти отпад. Имајући у виду утицај добијања енергије из конвенционалних извора, може се рећи да су мере за унапређење енергетске ефикасности уједно и мере са циљем заштите животне средине.

Опште мере за унапређење енергетске ефикасности:

- Газдовање енергијом и енергетско планирање у општинама;
- Израда планова енергетског развоја општине;
- Промовисање значаја енергетског планирања за побољшање енергетске ефикасности,
- Припрема и реализација конкретних пројеката са циљем унапређења енергетске ефикасности;
- Подизање нивоа свети крајњих корисника о енергетској ефикасности, потреби за рационалним коришћењем енергије и уштеди која се може постићи спровођењем информативних капања о енергетској ефикасности;
- Рационална употреба квалитетних енергената и повећање енергетске ефикасности у производњи, дистрибуцији и коришћењу енергије код крајњих корисника енергетских услуга,

- Рационално коришћење необновљивих природних извора енергије и замена обновљивим где год је то могуће,
- Модернизација постојећих енергетских објеката/постројења и уградња опреме за смањење емисије штетних ефлуената из енергетских извора,
- Увођење савремених система за газдовање енергијом у индустријским предузећима.
- Побољшање енергетске ефикасности и рационално коришћење енергије на нивоу општине – у јавним комуналним предузећима, установама и јавним објектима у надлежности општине применом мера на грађевинском омотачу, систему грејања и унутрашњем осветљењу.

3.2.1.8. Правила уређења и заштите културних добара и предела

Општа правила:

- Културно, природно и нематеријално наслеђе на подручју плана штитити, уређивати, унапређивати и презентовати у складу са законском регулативом, примењујући посебно: Закон о културним добрима „Сл. гласник РС“ бр. 71/94; Закон о планирању и изградњи „Сл. гласник РС“ бр. 72/09; Закон о заштити природе „Сл. гласник РС“ бр. 36/09; Закон о црквама и верским заједницама „Сл. гласник РС“ бр. 36/06; Закон о потврђивању Конвенције о очувању нематеријалног културног наслеђа „Сл. гласник РС – Међународни уговори“ бр. 1/10; Закон о потврђивању Европске конвенције о пределу „Сл. гласник РС – Међународни уговори“ бр. 4/11;
- У рад на заштити, уређењу, унапређењу и презентацији постојећег културног и природног наслеђа, тј. у процедуру утврђивања нових вредности и њихову имплементацију у токове савременог живота, укључити најширу јавност у складу са регулативом и њеним препорукама, у координацији надлежних институција – кроз школске програме, летње универзитетске школе, истраживачке радионице, рад едукативних центара и сл., подстичући заједничке иницијативе и регионалну сарадњу.

Правила уређења:

- Све интервенције на НКД и друге интервенције, у заштићеној околини НКД и у посебно утврђеним зонама заштите, ускладити са мерама заштите надлежних институција Републике Србије;
- Код свих интервенција у зонама заштите НКД сукцесивно предузимати мере заштите археолошких локалитета, односно обезбедити археолошки надзор приликом извођења земљаних радова, и када ископавања нису у оквиру археолошких истраживања;
- Изместити колски саобраћај из I зоне заштите око НКД регулишући га по границама зоне;
- Успоставити потезе потенцијално високог зеленила по границама II зоне заштите као тампоне у односу на непромерену постојећу изграђену структуру;
- Уз НКД уписана у Регистар културних добара ставити ознаку да су под заштитом државе;
- На добра која уживају претходну заштиту, примењивати мере заштите као за НКД (сходно закону, установа заштите дужна је да у року од две године утврди да ли евидентирана непокретност има споменичка својства и да у том року предложи утврђивање те непокретности за културно добро; уколико евидентирана непокретност није утврђена за културно добро у року од три године од дана евидентирања, на ту непокретност неће се примењивати мере заштите као за НКД);
- Све верске објекте које је пописала СПЦ (манастири, цркве, црквишта) третирати као локације са утврђеном и непроменљивом наменом тј. са изричитом наменом Богослужења;
- Одржавати и унапређивати културни предео око средњовековних храмова чувањем садејства постојећих природних и наслеђених средњовековних градитељских ресурса у контексту близине савременог насеља и руралних контактних подручја;
- У зони културног предела у свему поштовати режиме заштите природе установљене по зонама заштићеног подручја Радан планине и посебно спровести рекултивацију предела деградираних у процесу експлоатације шума, руда, вода тј. ревитализовати пределе елементе угрожене ловством или другим нематеријалним делатностима;
- Објекте у зони културног предела пројектовати у контексту затечених вредности, ослањајући се на архитектонске мотиве наслеђених добара, тј. остварити стилско јединство изграђених објеката у једној просторно кохерентној целини;
- За недовољно истражена НКД и добра под претходном заштитом приступити археолошким и другим научним истраживањима локалитета;
- Приступити конзервацији угрожених већ откривених остатака архитектонског наслеђа и других налаза везаних за НКД.

3.2.2. ПОСЕБНА ПРАВИЛА КОЈИМА СЕ ПОВРШИНЕ И ОБЈЕКТИ ЈАВНЕ НАМЕНЕ ЧИНЕ ПРИСТУПАЧНИМ ОСОБАМА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ

При реализацији прелаза преко коловоза, за потребе савлађивања инвалидским колицима висинске разлике тротоара и коловоза, предвидети изградњу рампи пожељног нагиба до 5%, максимум до 8,5%, чија најмања дозвољена ширина износи 1,30 м.

При пројектовању и реализацији свих објеката применити решења која ће омогућити инвалидним лицима неометано и континуално кретање и приступ у све садржаје обухваћене предметним Планом у складу са Правилником о техничким стандардима приступачности („Сл. Гласник Р.С.“, бр. 19/2012).

3.2.3. МЕРЕ ЕНЕРГЕТСКЕ ЕФИКАСНОСТИ ИЗГРАДЊЕ

У складу са концептом одрживог развоја, а у вези очувања и унапређења еколошких капацитета простора односно животне средине, мере унапређења енергетске ефикасности у зградарству представљају један од кључних фактора. На подручју Плана, процеси урбанизације и индустријализације у претходном периоду су текли заједно, али без успостављене координације на плану одрживости изградње у погледу енергетске ефикасности. Унапређење постојећег грађевинског фонда и изградња нових објеката и урбаних структура морају бити засновани на принципима енергетски ефикасне градње и постизања минималних услова комфора боравка у објектима, и усклађени са привредно-економским, друштвеним и техничко-технолошким активностима у оквиру укупног развоја, где се на принципима одрживости користе природне и створене вредности и ресурси овог подручја водећи очувању и унапређењу квалитета животне средине.

План увођења мера енергетски ефикасне изградње подручја у захвату Плана заснован је на:

- одрживом коришћењу природних и створених ресурса и вредности,
- изградњи новог и обнови постојећег грађевинског фонда у складу са прописаним енергетским својствима објеката, превенцији и контроли потенцијалних облика и извора загађивања.

Мере енергетске ефикасности (ЕЕ) у зградарству подразумевају континуирани и широк опсег делатности којима је крајњи циљ смањење потрошње свих врста енергије уз исте или боље услове у објекту. Мерама унапређења енергетске ефикасности у зградарству утиче се на смањење потрошње конвенционалних-фосилних енергената (добijenih из необновљивих извора енергије) и тиме доприноси смањењу емисије штетних гасова и загађења животне средине, односно штити животна средина, смањују глобалне климатске промене и подстиче одрживи развој земље.

Унапређење енергетске ефикасности јесте смањење потрошње свих врста енергије, уштеда енергије и обезбеђење одрживе градње применом техничких мера, стандарда и услова планирања, пројектовања, изградње и употребе објекта.

Енергетска својства објекта јесу стварно потрошена или оцењена количина енергије која задовољава различите потребе које су у вези са стандардизованим коришћењем објекта, што укључује грејање, припрему топле воде, хлађење, вентилацију и осветљење.

Објекти високоградње, у зависности од врсте и намене, потребно је да буду пројектовани, изграђени и одржавани на начин којим се обезбеђују прописана енергетска својства. Прописана енергетска својства утврђују се издавањем сертификата о енергетским својствима објекта, који чини саставни део техничке документације која се прилаже уз захтев за издавање употребне дозволе, а издаје га овлашћена организација која испуњава прописане услове за издавање сертификата о енергетским својствима објекта.

Како би се обезбедила прописана енергетска својства, при пројектовању, изградњи и одржавању објеката високоградње потребно је поштовати актуелне прописе и стандарде који се односе на:

- техничке захтеве у погледу рационалне употребе енергије и топлотне заштите које треба испунити приликом пројектовања и грађења нових објеката, као и током употребе постојећих објеката, који се греју на унутрашњу температуру вишу од 12°C,
- техничке захтеве у погледу рационалне употребе енергије и топлотне заштите које треба испунити приликом пројектовања реконструкције постојећих објеката који се греју на унутрашњу температуру вишу од 12°C,
- остале техничке захтеве за рационалну употребу енергије и топлотну заштиту у зградарству,

- техничка својства и друге захтеве за неке грађевинске производе који се уграђују у објекат у сврху рационалне употребе енергије и топлотне заштите и оцењивање усклађености тих производа с наведеним захтевима,
- одржавање објекта у односу на рационалну употребу енергије и топлотну заштиту.
- Обавезно је поштовање техничких захтева за рационалну употребу енергије и топлотну заштиту у објектима којима се прописују:
 - највећа допуштена годишња потребна топлотна енергија за грејање по јединици корисне површине објекта, односно по јединици запремине грејаног дела објекта,
 - највећи допуштени коефицијент трансмисије топлотног губитка по јединици површине омотача грејаног дела објекта,
 - спречавање прегревања просторија објекта због деловања сунчевог зрачења током лета,
 - ограничења ваздушне пропустљивости омотача објекта,
 - највећи допуштени коефицијенти пролаза топлоте појединих грађевинских делова омотача објекта,
 - смањење утицаја топлотних мостова на омотачу грађевине,
 - највећа допуштена кондензација водене паре унутар грађевинског дела објекта,
 - спречавање површинске кондензације водене паре, ако регулативом није другачије одређено.

Садржај пројекта објекта који се односи на рационалну употребу енергије и топлотну заштиту подразумева техничко решење објекта и услове за грејање и одржавање у пројектима архитектонске и грађевинске струке, те у пројектима машинске и/или електротехничке струке у делу који се односи на захтеве у односу на системе грејања и хлађења.

Главни пројект објекта у делу који се односи на рационалну употребу енергије и топлотну заштиту потребно је да садржи технички опис, прорачун и проверу термичких карактеристика сагласно регулативи, прорачун годишње потребе топлотне енергије за грејање објекта за стварне климатске податке, прорачун годишње потребе енергије за хлађење за објекат са инсталираним системом за хлађење за стварне климатске податке, програм контроле и осигурања квалитета током грађења, методологију мониторинга објекта током коришћења, нацрте, као и приказ потребне топлотне енергије за грејање и потребне енергије за хлађење, енергије за грејање воде, осветљење и опрему, ако посебним прописом није другачије одређено.

За приказ енергетских својстава објекта, потребно је да технички опис садржи податке о:

- локацији и намени објекта,
- коришћеним метеоролошким подацима,
- подели објекта у топлотне зоне, ако је објекат подељен у топлотне зоне,
- геометријским карактеристикама објекта/зоне, површини омотача и запремини грејаног дела објекта, фактору облика објекта, корисној површина објекта, уделу површине прозора у укупној површини фасаде,
- врсти извора енергије за грејање и хлађење, систему грејања, односно хлађења,
- врсти, начину, употреби и учешћу обновљивих извора енергије у подмирењу потребне топлоте за грејање ако је предвиђена употреба обновљиве енергије за грејање,
- предвиђеним техничким решењима за спречавање прегревања простора објекта током лета,
- условима и начину складиштења и уградње грађевинских производа који су од утицаја на топлотна својства,
- системима појединих грађевинских делова објекта,
- уграђеној опреми и инсталацијама, који су у функцији рационалне употребе енергије за грејање и хлађење, загревање воде, осветљење, као и топлотне заштите објекта.

У циљу обезбеђења прописаних енергетских својстава објекта, програм контроле и осигурања квалитета током градње потребно је да садржи:

- попис грађевинских и других производа, који се уграђују у објекат, са наведеним захтеваним својствима, а која се односе на испуњавање захтева из техничког решења објекта у односу на рационалну употребу енергије и топлотну заштиту објекта,
- преглед и опис потребних контролних поступака испитивања и захтеваних резултата којима ће се доказати усклађеност објекта захтеву рационалне употребе енергије и топлотне заштите,
- услове градње и друге захтеве који морају бити испуњени током градње објекта, а који имају утицај на постизање односно задржавање пројектованих односно прописаних техничких својстава објекта и испуњавање захтева у односу на рационалну употребу енергије и топлотну заштиту објекта,
- поступак техничког прегледа објекта са назнаком начина контроле испуњавања захтева топлотне заштите објекта и рационалне употребе енергије,
- услови одржавања објекта у односу на испуњење захтева рационалне употребе енергије и топлотне заштита за пројектовани век употребе објекта, према методологији мониторинга.

У случају реконструкције објекта, пројекат којим се даје техничко решење објекта у односу на рационалну употребу енергије и топлотну заштиту, садржи и детаљан опис и техничке карактеристике постојећег стања објекта односно постојећег грађевинског дела објекта обухваћеног реконструкцијом у односу на рационалну употребу енергије и топлотну заштиту пре предвиђеног грађевинског захвата.

Одрживо управљање енергетском ефикасношћу у изградњи (еколошко-економски, техно-технолошки и социјално прихватљиво) на подручју Плана, представља интегрални део плана управљања квалитетом животне средине подручја Општине у целини, а оствариваће се:

- усвајањем и имплементацијом одлука, којима ће бити обезбеђена уравнотеженост економског развоја и очувања квалитета животне средине насеља као просторно-еколошке целине,
- применом мера енергетске ефикасности у изградњи (кроз нивое планирања, пројектовања, изградње и употребе) нових и обнови постојећих објеката и урбаних структура, којима се за грејање, припрему топле воде, хлађење, вентилацију и осветљење за објекат обезбеђују прописана енергетска својства,
- применом техничких захтева за рационалну употребу енергије и топлотну заштиту у објектима,
- коришћењем уређаја са ниским енергетском потрошњом (енергетски ефикасни уређаји),
- преласком са грејања електричном енергијом, заменом системима даљинског и централног грејања или природног гаса, зависно од локалитета и сл.,
- преласком са паушалног на обрачун за грејање према мерењу потрошње топлотне енергије,
- оснивањем подстицајних фондова за побољшање топлотне заштите стамбених и нестамбених зграда (коришћење буџетских средстава, наменских кредитних и донаторских средстава уз суфинансирање власника),
- утврђивањем мониторинга стања енергетске ефикасности објеката високоградње,
- успостављањем сталне контроле имплементације планираних мера и активности на доношењу одлука и њиховој реализацији,
- систематским и планским унапређивањем стања,
- усвајањем Плана заштите и мониторинга животне средине на подручју Плана, као интегралог дела система управљања животном средином на нивоу подручја Општине и на националном нивоу (успостављањем хијерархијског односа),
- планирањем одрживог коришћења природних и створених ресурса животне средине на подручју Плана и окружењу од значаја за насеље,
- установљавањем и успостављањем индикатора и информационог система о стању животне средине.

Валоризација са аспекта енергетске ефикасности изградње на простору подручја Плана потребно је да се заснива на основним поставкама:

- рационално коришћење необновљивих и тешко обновљивих природних ресурса - енергената,
- квалитативна и квантитативна оцена и побољшање енергетских својстава објеката,
- унапређење енергетских својстава постојећих објеката (формирање енергетски ефикасних објеката),
- изградња енергетски ефикасних нових објеката,
- коришћење расположивих локалних ресурса, грађевинских материјала, индустријских производа, радне снаге, а у циљу економских, енергетских и еколошких доприноса,
- очување микроклиматских услова, смањење емисије штетних гасова, посебно CO₂, односно угљендиоксида као допринос примене мера енергетски ефикасне изградње и коришћења еколошких материјала,
- коришћење природних потенцијала за темперирање, хлађење, вентилацију и осветљење простора у објектима високоградње,
- коришћење обновљивих извора енергије.

Стање постојећег грађевинског фонда указује на ниску енергетску ефикасност објеката и присуство емисије штетних гасова због застарелих система и инсталација за грејање.

Подручје Плана поседује потенцијале за коришћење обновљивих извора енергије, односно коришћење енергије сунца, ветра, воде и биоенергије.

Смернице за даљи одрживи развој подручја општине у погледу енергетски ефикасне изградње:

- унапређење енергетске ефикасности постојећих објеката на подручју Плана давањем приоритета економичним мерама за штедњу енергије у постојећим зградама, које обухватају унапређење енергетске ефикасности:
 - омотача зграде (постављање или побољшање термичке изолације зидова и замена прозора),
 - инсталација за грејање, и

- унутрашњег осветљења (замена сијалица у домаћинствима и пословним објектима),
- планирани развој енергетске ефикасности изградње мора бити заснован на квалитативном унапређивању квалитета живљења, услова становања и рада,
- развој инфраструктурне и комуналне опремљености насеља у складу са мерама заштите животне средине и унапређења стања,
- коришћење обновљивих извора енергије са акцентом на соларној енергији у циљу производње топлотне енергије за загревање простора и воде у домаћинствима (примена топлотних пријемника сунчеве енергије),
- унапређење знања и способности и повећање свести крајњег корисника у стамбеном и терцијарном сектору,
- подршка локалне управе.

При разматрању наведених општих мера мора се испунити основни циљ свеобухватне уштеде енергије, првенствено кроз стварање предуслова за систематску санацију и реконструкцију постојећих зграда, те повећати обавезну топлотну заштиту нових зграда.

За унапређење енергетске ефикасности у случају ПОСТОЈЕЋИХ ЗГРАДА прописују се следеће мере:

- Осунчаност - приликом реконструкције постојећих зграда, уколико околности омогуће, урадити нови распоред просторија, који би омогућио одговарајућу осунчаност зграде (правилно усмерење просторија према странама света, увођење брисолеја, надстрешница и сл.);
- Проветравање - приликом реконструкције постојећих зграда, уколико околности омогуће, урадити нови распоред просторија, који би омогућио што боље природно проветравање њених просторија (вишестрана оријентација зграде);
- Термоизолација - Приликом реконструкције постојећих зграда спровести високи ниво топлотне заштите целог спољног омотача зграде (увођење или „ојачање“ термоизолације зидова, заптивање отвора, увођење савремених врста прозора и врата са побољшаним својствима термоизолације);
- Енергетски системи - Приликом реконструкције постојећих зграда увести енергетски напредне системе грејања, хлађења и ветрења, који омогућавају мање трошкове и мање губитке, а не смањују удобност и не штети здрављу људи (нпр. грејање на гас уместо угља);
- Обновљиви извори енергије - Приликом реконструкције постојећих зграда, уколико околности омогуће, применити обновљиве изворе енергије, погодне за појединачну употребу (соларне плоче, топлотне пумпе, спољни бојлери,...).

За унапређење енергетске ефикасности при ИЗГРАДЊИ НОВИХ ЗГРАДА прописују се следеће мере:

- Осунчаност - при пројектовању проучити локацију, оријентацију и облик зграде тако да нова зграда буде изложена сунцу, а да истовремено она које не засењује зграде у непосредном окружењу (правилно усмерење просторија према странама света, увођење брисолеја, надстрешница и сл.);
- Проветравање - при пројектовању проучити локацију, оријентацију и облик зграде тако да нова зграда буде заштићена од јаких ветрова, а да истовремено буде омогућено што боље природно проветравање њених просторија (вишестрана оријентација зграде);
- Термоизолација - При пројектовању одредити, а при грађењу зграде спровести високи ниво топлотне заштите целог спољног омотача зграде (термоизолација зидова, заптивање отвора, савремене врсте прозора и врата са побољшаним својствима термоизолације);
- Енергетски системи - При пројектовању одредити, а при грађењу зграде увести енергетски напредне системе грејања, хлађења и ветрења, који омогућавају мање трошкове и мање губитке, а не смањују удобност и не штети здрављу људи (нпр. грејање на гас уместо угља);
- Обновљиви извори енергије - При пројектовању одредити, а при грађењу зграде увести обновљиве изворе енергије, погодне за појединачну употребу (соларне плоче, топлотне пумпе, спољни бојлери,...).

Све активности у вези са коришћењем одрживе енергије планирати у складу са Законом о енергетици ("Сл. гласник РС", бр. 57/2011), као и осталим важећим прописима који се односе на производњу и дистрибуцију одрживих видова енергије (Уредба о мерама подстицаја за производњу електричне енергије коришћењем обновљивих извора енергије и комбинованом производњом електричне и топлотне енергије ("Сл.гласник РС", бр. 99/2009.) и др.

3.2.4. ОПШТА ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА ЗА НАСЕЉА ЗА КОЈА СЕ РАДИ ШЕМАТСКИ ПРИКАЗ УРЕЂЕЊА И ЗОНЕ ЗА ДИРЕКТНУ ПРИМЕНУ ПЛАНА

Општа правила уређења дефинисана су у односу на основне карактеристике сваког насеља и у складу са Правилником о општим правилима за парцелацију, регулацију и изградњу (Сл. Гласник РС 50/11). Врсте и намене објеката чија је изградња забрањена дефинисани су чланом 23. наведеног Правилника. Дефинисано је 4 типичне зоне за која важе иста правила уређења а њихова просторна дистрибуција је дата на графичким прилозима „Основна планирана намена простора насељеног места са зонама и целинама за које важе иста правила уређења и грађења“ за свако насеље понаособ. Поред тога, дефинисани су посебни услови за специфичне намене које су такође приказане на наведеним графичким прилозима.

3.2.4.1. Општа правила уређења за типичне целине и зоне (једнопородично становање, становање руралног типа, становање у функцији туризма, викенд становање)

У границама грађевинског рејона насеља задржава се доминантно заступљено становање уз модификације у оквиру 4 типичне просторне целине:

ЈЕДНОПОРОДИЧНО СТАНОВАЊЕ

Планирана изградња у оквиру ове просторне целине подразумева становање уз укључивањем нестамбених садржаја, уз могућност задржавања постојећих нестамбених садржаја као и уз могућност организовања економског дела домаћинства.Целине се формирају са циљем очувања пољопривредних површина у склопу великих парцела намењених становању, одржавања руралног карактера насеља уз учешће терцијарних активности као елемената основне функционалне опремљености насеља. Планирана нето густина становања је 50-75 ст./ха.

Намена површина је становање, уз увођење општинских саобраћајница типа насељска улица и увођење водоводне, канализационе, електро и ТТ мреже.

Структура заступљености становања и централних садржаја на нивоу зоне је: 80-90% становање : 20-10% централне функције. У оквиру јединичне целине/зоне могуће су следеће намене: трговина, угоститељство, услуге, интелектуалне услуге (агенције, бирои и сл.) и јавне службе (мобилни здравствени пункт, мобилна библиотека, мобилни вртић).

На јединичној парцели могући су следећи садржаји/објекти у стамбеном делу: летња кухиња, гаража, спремиште пољопривредних производа, односно у економском делу: млекарна, амбар, кош, примарна прерада пољопривредних производа, сточне стаје и сл.

Није дозвољено лоцирање садржаја који угрожавају стање животне средине (депоније, сточна гробља и сл.) у склопу типичне целине.

Централна зона сваког насељеног подручја представља најатрактивнији простор за развој различитих функција и активности, а то се, последично, односи и на развој стамбених садржаја. Иако су у оквиру ових зона лоциране најважније управне, административне и друге нестамбене функције, она је ипак, у великој мери, задржава стамбени карактер, нарочито у његовој широј зони. У складу са уоченим карактеристикама, развој ових зона у великој мери прати развој централних функција на овом простору и од интензитета њиховог развоја зависиће и степен трансформације центра у целини па и када је у питању развој стамбених садржаја.

СТАНОВАЊЕ РУРАЛНОГ ТИПА

Планирана изградња у оквиру ове просторне целине подразумева рурално становање уз укључивањем пословно-производних садржаја, уз могућност задржавања постојећих нестамбених садржаја као и уз могућност организовања економског дела домаћинства.Целине се формирају са циљем очувања пољопривредних површина уз оживљавање привредних активности, пре свега пратећих пољопривредној производњи, са малим и средњим производно-пословним капацитетима. Планирана нето густина становања и запослености је 50-100 становника и запослених/ха.

Намена површина је становање са пословањем и производњом, уз увођење општинских саобраћајница типа насељска улица и увођење водоводне, канализационе, електро и ТТ мреже.

Структура заступљености становања и садржаја у функцији производње и пословања на нивоу зоне је: 50-90% становање : 50-10% намене и садржаји у функцији производње и пословања. У оквиру јединичне целине/зоне могуће су следеће намене: трговина, угоститељство, услуге у максималном опсегу од 5-10%.

Поред производно-пословних садржаја на јединичној парцели могући су следећи садржаји/објектиу стамбеном делу: летња кухиња, гаража, спремиште пољопривредних производа, односно у економском делу: млекара, амбар, кош, примарна прерада пољопривредних производа, сточне стаје и сл.

У појединим деловима ових просторних целина планирана изградња подразумева становање без укључивања нестамбених садржаја, уз могућност задржавања постојећих нестамбених садржаја као и уз могућност организовања економског дела домаћинства. Целине се формирају са циљем очувања пољопривредних површина у склопу великих парцела намењених становању, одржавања руралног карактера насеља и очувања природних и предеоних вредности и могућности одвијања примарне активности пољопривреде уз увођење и развој производње здраве хране. Планирана нето густина становања је 25-50 ст./ха.

Намена површина је становање, уз увођење општинских саобраћајница типа насељска улица и увођење водоводне, канализационе, електро и ТТ мреже. На јединичној парцели могући су следећи садржаји/објектиу стамбеном делу: летња кухиња, гаража, спремиште пољопривредних производа, односно у економском делу: млекара, амбар, кош, примарна прерада пољопривредних производа, сточне стаје и сл.

Није дозвољено лоцирање садржаја који угрожавају стање животне средине (депоније, сточна гробља и сл.) у склопу типичне целине.

СТАНОВАЊЕ У ФУНКЦИЈИ ТУРИЗМА

Планирана изградња у оквиру ове просторне целине подразумева становање уз укључивањем нестамбених садржаја, уз могућност задржавања постојећих нестамбених садржаја као и уз могућност организовања економског дела домаћинства. Целине се формирају са циљем очувања пољопривредних површина уз оживљавање туристичким и смештајним садржајима организованим на принципима еко-етно туризма, етно туризма, агротуризма и сл. Могуће је учешће терцијарних активности као елемената основне функционалне опремљености насеља, као и елемената проширења понуде услуга у функцији туризма. Планирана нето густина становања је 50-100 ст./ха.

Намена површина је становање, уз увођење општинских саобраћајница типа насељска улица и увођење водоводне, канализационе, електро и ТТ мреже.

Структура заступљености (сталног) становања и садржаја у функцији туризма на нивоу зоне је: 50-90% (стално) становање : 50-10% становање и пратеће намене у функцији туризма.

У оквиру јединичне целине/зоне могуће су намене: трговина, угоститељство, услуге у максималном опсегу од 5-10%.

На јединичној парцели могући су следећи садржаји/објектиу стамбеном делу: летња кухиња, гаража, спремиште пољопривредних производа, односно у економском делу: млекара, амбар, кош, примарна прерада пољопривредних производа, сточне стаје и сл.

Није дозвољено лоцирање садржаја који угрожавају стање животне средине (депоније, сточна гробља и сл.) у склопу типичне целине.

ВИКЕНД СТАНОВАЊЕ

Имајући у виду природне потенцијале и амбијенталне вредности појединих насеља, планом се предвиђа изградња и заокружење зона викенд становања, уз адекватно активирање поменутих природних потенцијала, кроз развој, пре свега, рекреативних садржаја.

Предвиђено је проширење постојеће зоне викенд становања и то као претежна функција са великим озелењеним површинама. Развој и активирање ових зона, осим проширења понуде различитих облика и видова становања на подручју Уба, требало би да поспешу интензивнији развој, пре свега, комерцијално-услугних и угоститељских садржаја. У овим зонама заступљене су ниске густине изграђености, 50-100 ст./ха., чиме се онемогућава велика концентрација и изграђеност ових делова подручја. Тежиште уређења ових зона почива на квалитетној и организованој изградњи, која има за циљ поред садржајног и амбијенталног употпуњавање поменутих простора. На јединичној парцели могући су само стамбени садржаји и гаража. Планирана изградња подразумева становање без укључивања нестамбених садржаја, уз

могућност задржавања постојећих нестамбених садржаја. Максимална спратност објеката у оквиру ове зоне је По+П+1+Пк.

3.2.4.2. Услови за уређење пословно–услугних зона и производно-пословних зона

У складу са концепцијом развоја мреже општинских и посебних центара који су предвиђени дуж државних путева 1. и 2. реда, плански се подржава формирање следећих типичних пословно –производних зона:

- централне функције општег типа (трговина, услуге, пословање, спорт, образовање, култура,...) свакодневне периодике коришћења, просторно се развијају по правилу територијалне мреже, што значи у насељеним местима што ближе грађанима корисницима. У оквиру мањих насељених места, малих и кратких дистанци, ове активности се концентришу у оквиру центра насеља, а у развијенијим урбаним срединама као што је насеље Уб Варош, у центру насеља и дуж главних путних праваца кроз град, односно у оквиру насељских центара или дисперзно у насељеном месту.
- Пословно-производне активности у функцији примарног пољопривредног сектора или експлоатације природних ресурса, по правилу се концентришу уз главне путне правце који повезују пољопривредне или шумске зоне, или уз речне коридоре. Ове активности имају улогу сабирно-дистрибутивних прерађивачких центара и захтевају добро развијене инфраструктурне и саобраћајне услове. Могу имати негативан утицај на животну средину и стога је њихово лоцирање могуће искључиво уколико је у складу са природним предиспозицијама за развој и правилима коришћења и уређења земљишта наведених у оквиру поглавља о заштити и унапређењу животне средине. Заступљеност пословно -производних садржаја на нивоу зоне и јединичне парцеле је 85-100%, док је заступљеност пратећих отворених, озелењених површина као и манипулативних и приступних саобраћајница максимално 15%.

Пољопривредно- производни комплекси, економска дворишта (фарме, млекарне и сл.) већег капацитета (површина преко 2000 м²) морају бити одвојени од насеља, а у атару повезани саобраћајницама за потребе пољопривреде.

За нову изградњу већих капацитета (површина преко 2000 м²) са пољопривредно-производном функцијом (типа: млекарне, фарме за узгој стоке, и сл.) обавезна је елабората процене утицаја на животну средину, због могућег ризика од загађења водотокова и земљишта.

За нове локације експлоатације минерала обавезна је израда елабората процене утицаја на животну средину.

3.2.4.3. Услови за уређење туристичких и рекреативно-спортских зона

У оквиру насеља планирани су смештајни садржаји туристичких центара типа: пансион, апартмани, простори за смештај уз сеоска домаћинства (сеоски туризам) и места за камповање. Смештајни капацитети у склопу сеоског еко -етно туризма и агро туризма дефинисани су у оквиру зоне становања. За остале типове смештајних капацитета предвиђено ангажовање простора је 70-85%, док су пратећи садржаји намењени спорту, рекреацији, култури и комерцијалним садржајима (максимално 30%).